

OLVASÓINKHOZ.

Folyóiratunk ügyvitelében változás történt. Szerkesztőtársam, Aigner Lajos, aki 1897-ben tíz évi szünet után újból megindította a Rovartani Lapokat, majdnem egy esztendeje súlyosan beteg. Munkaereje megtört, irodalmi működése megszakadt. Reménytelen állapota, további közreműködésének lehetetlensége, arra készítette családját, hogy e folyóiratot alulírottnak átadja.

Nehéz körülmények között vettem át a „Rovartani Lapok“ kiadói tisztét, de kötelességemnek tartottam ezt, annál is inkább, mert 11 évi szerkesztői közreműködéséből kifolyólag erkölcsi kötelességemmé is vált, hogy a f. évi megkezdett XV. kötetet befejezzem és ha folyóiratunk ezentúl is abban a jóakaratu támogatásban részesül mint eddig, — tovább is folytassam.

Szakfolyóiratunk némi átalakítást kíván, hogy olvasóink igényeit teljesen kielégítse és osztatlan tetszését elnyerje. Ennek mielőbb meg is akarok felelni. A „Rovartani Lapok“ ezentúl is ugyanaz lesz, ami volt, — legelső sorban a hazai fauna ismertetése, a rovartani ismeretek terjesztése, a gyakorlati rovartan ápolása, a gazdasági és erdészeti szempontból hasznos és káros rovarok ismertetése, stb. Minthogy folyóiratunk hazánk egyetlen ily irányú szaklapja, szükségesnek tartom, hogy olvasóink ennek révén ismerjék meg mindazt, ami az entomologia terén nemcsak hazánkban, hanem a külföldön is történik; az irodalmi rovatból pedig hű képet nyerjenek a rovartani irodalomról.

Szükségesnek tartottam, hogy folyóiratunk külső kiállításán is változtassak, hogy nyomása szebb és jobb legyen mint eddig; azt hiszem, az ujonnan választott nyomda ebben a tekintetben olvasóink igényeinek mindenképen meg fog felelni.

Úgyszintén elhatároztam, hogy ézentúl nem 10, hanem 12 füzetben, tehát havonként jelentetem meg a Rovartani Lapokat.

Kiváló figyelmet óhajtok arra is fordítani, hogy folyóiratunk tartalma minél változatosabb legyen, — ami azonban mindenestre munkatársaim jóakarató támogatásától is függ.

Ezek után még csak munkatársaink további szíves közreműködését, újabb munkatársak csatlakozását és ami a legfontosabb, támogatóink és előfizetőink további pártolását kérem.

Budapest, 1908. december hó 1-én.

CSIKI ERNŐ.

Kohaut Rezső.

(1858—1908.)

Írta: DR. KERTÉSZ KÁLMÁN.

„Hazánkban — összehasonlítva más országokkal — aránylag kevesen foglalkoznak rovarokkal“ írja Kohaut Rezső a Természettudományi Közlöny XXXVIII-ik kötetében, ismertetve az akkoriban megjelent Junk-féle Entomologen-Adressenbuch-ot.

Bizony kevesen vagyunk, s még kevesebben azok, kik nem elégedve meg a pusztá gyűjtéssel, megfigyeléseiket, tapasztalataikat bűvárlataik eredményét közreadva, ha csak parányival is, hozzájárulnak a rengeteg számú rovar pontosabb ismeretéhez s ezzel az állatország megismeréséhez, vitás kérdéseinek megoldásához.

Ez utóbbiak közzé tartozott Kohaut Rezső is.

1858. október hó 12-én született Budapesten. Atyja, Kohaut József, festő és jónevű fényképész volt, anyja Fraid Helena. Az elemi iskolát elvégezván, a budapesti II. ker. főreáliskolába iratkozott be, hol az érettségi vizsgát az 1875—76-iki tanévben tette le. Felsőbb tanulmányait a kir. magyar tudományegyetemen s a József-műegyetemen

végezte, a hol természetrajzból s kémiából középiskolai tanári oklevelet szerzett. Később, már nős korában, 1889-ben még a földrajzból is szerzett képesítést. 1881-ben a tud.-egyetemen az állattani s összehasonlító-boneztani tanszékhez Margó Tivadar tanár mellé tanársegédnek nevezték ki, s ez állásában 1886-ig maradt meg. Ezen állása mellett azonban 1883-tól a II. ker. állami főreáliskolában mint próbaéves tanár is működött, míg végre 1886-ban a fővárosnál rendes alkalmazást talált. 1886-tól 1889-ig a II. ker. polgári és kereskedelmi iskolában tanított; 1889 október havában a VI. ker. polgári leányiskolához helyezték át s 1908 január havában helyettes igazgatónak nevezték ki. Ezen állásából ragadta el a halál 1908 május hó 13-án.

Kohaut Rezső zoologiai munkásságának irányát, tárgyát az ő. természete szabta meg. Bár a szabad természetet imádta, mégis dolgozószobájában érezte magát legjobban, hol olvasással, vagy mikroszkópi készítmények vizsgálatával s rajzolásával töltötte idejét. A rajzhoz és festészethez való hajlamát atyjától örökölte s bár aránylag kevésbé gyakorolta, képei, rajzai, ha nem is művészi remekek, pontosság és tisztaság szempontjából semmi kívánnivalót sem hagynak s a szakértelmet az első pillanatban elárulják.

Az egyetemi állattani s összehasonlító boneztani intézettől való távozásakor Margó Tivadar tanár felszólítására az egyes állatphylumok jellemző alakjait olajba festette. Ezek a képek most is az intézet tantermét díszítik. Az egyetemi anthropológiai intézet részére is nem egy képet festett.

1887 tavaszán felszólított, gyűjtenők össze Magyarország szitakötőit s a M. N. Múzeum gyűjteményének felhasználásával írnók meg monographiájukat. Bár én akkoriban édesvízi mikroszkopi állatok tanulmányozásával foglalkoztam, szívesen belegeyeztem a közös munkába, főleg azért, hogy a rovarok tanulmányozásába is beleéljem magamat, másrészt azért is, mert rövidlátása miatt tényleg szüksége volt valakire, a ki egyrészt a gyűjtést eszközölje, másrészt a gyűjtött anyag rendezésében segítségére legyen. Három évig dolgoztunk így együtt, midőn az ő buzdítására én a dipterológiára adtam a fejemet. Nagy kedvvel és ambícióval láttam neki a legyek gyűjtésének és tanulmányozásának s beláttam, hogy sokkal okosabb lesz, ha különválnunk s mindenikünk a maga dolgának szenteli minden

idejét, annál is inkább, mert akkor a szitakötők javarésze már össze volt gyűjtve, meghatározva, sőt nagyjából már a leírások is megvoltak. Ez időponttól fogva csak gyűjtöttem részére, de a munkába többé már be nem folytam. A munka, elfoglaltsága miatt lassan haladt, de végre mégis csak elkészült s 1896-ban 3 tábla eredeti rajzzal meg is jelent.

1890-ben hozzáfogott a Mallophagá-k tanulmányozásához. E célból lefordítottam neki a magyarországi madarakon élő fajok latin diagnosisit, de ezzel a tárgygyal azután nagyon keveset foglalkozott.

Eleinte inkább általánosabb természetű zoológiai kérdésekkel foglalkozott s népszerű cikkeket írt; közbe-közbe írt tankönyvet, bírálatot. Népszerű cikkeinek egész sorozatát azonban akkor írta, mikor a „Természet“ megindult s ennek a folyóiratnak talán legszorgalmasabb munkatársa volt. A „Halászat“-ban hazánk összes halfajait ismertette s ezen dolgozatát 60-nál több ábrával tette érthetőbbé s használhatóbbá.

„A magyarországi madarak meghatározó könyvé“-t hamarosan elkaptokták; a második bővített s javított kiadás kézírata élete utolsó napjaiban szintén elkészült, de már meg nem jelenhetett. A „Fauna Regni Hungariae“-ban az Aphaniptera és Mallophaga csoportokat állította össze. Azok részére, kik nem tudományos vizsgálatok céljából, hanem kedvtelésből akarják a természeti tárgyakat nagyobb nagyítással nézegetni, megírta a mikroskopi gyakorlat elemeit, gyakorlati útmutatással a mikroszkópi praeparatumok készítésére.

Mikor a magyar Brehm megindult, őt bízták meg a „Halak“ kötetének magyarba való átültetésével. Ezt a munkáját is azzal a lelkiismeretességgel és pontossággal végezte, mint minden más munkáját.

Meg volt szabva, mikor kell kéziratával elkészülnie. Hogy a határidőt betarthassa, a német kötet lapszámainak összegét elosztotta a rendelkezésére álló napok számával s így tudta meg, mennyit kell egy nap alatt végeznie. De ezt a munkát aztán el is végezte minden körülmények között.

Legbecsesebb munkája azonban kétségkívül a magyarországi bolhák monografiája, 5 tábla eredeti rajzzal, melyet a Természettudományi Társulat a Margó-díjjal jutalmazott meg. Ez volt legkedvesebb tárgya, melyről 1886-tól kilencz tudomá-

nyos és népszerű cikket írt. A munka alapjául szolgáló gyűjteményt a M. N. Múzeum szerezte meg.

Családi élete nagyon boldog volt, a mi szelíd és nyugodt természetéből önként következik. Szeretett neje, Molenda Teréz, kit 1887-ben vett nőül s fia most velünk együtt gyászolja.

Igazi mintaképe volt a kötelességtudó tanárnak, kiért tanítványai rajongtak. Tanártársait a szó szoros értelmében magához tudta bilineselni. Halála napjának délutánján a tan-testület virággal kedveskedett neki s ez a figyelem annyira meghatotta, hogy talán még siettette az amúgy is túlságosan igénybe vett szív munkájának megszüntét.

Sírhalma, melyet a hálás tanítványok koszorúi teljesen elborítottak, ott emelkedik immár a kies fekvésű németvölgyi temető árnyában.

„Embert vesztettünk“.

Áldott legyen emlékezete.

*

Kohaut Rezső irodalmi munkásságát a következő összeállítás mutatja:

1882. 1. A juhok forgóbetegsége, kergekórja. (Természettud. Közlöny. XIV. 349.)
 2. A Ferencz-Józsefföld állatvilágáról. (Természettud. Közlöny. XIV. 411.)
1883. 3. A véletlen sérülések és azok következményeinek öröklékenységéről (Természettud. Közlöny. XV. 351.)
 4. A rovarok lélekző mozgásairól. (Természettud. Közlöny. XV. 176.)
 5. A Sciarra militaris. (Magyar Kárpátgyűjtemény. Évkönyv. X. 85.)
1886. 6. A bolha. Ábrával. (Rovartani Lapok. III. 25, ábrával.)
 7. Báthory: „Állat-növénytan“ című tankönyvének ösmertetése. (Polg. isk. közl.)
1891. 8. Gazdaságtan, polg. és felsőbb leányiskolák számára. [Sajóhelyi Béla és Tiborc Idával együtt.] (Wodianer kiadása.)
1892. 9. Állattan polg. és felsőbb leányiskolák számára. (Nagel Bernát kiadása.)
 10. Vángel Jenő: „Az állatok konzerválása“ című művének ismertetése. (Polg. isk. közl.)
1894. 11. A magyarországi madarak meghatározó könyve. (Lendl A. kiadása.)
 12. Roth Samu: „Állattan polg. fiú-iskolák számára“ című tankönyv átdolgozása. (Franklin Társulat.)

1875. 13. Néhány magyarországi szitakötőről. (Természettud. Köz-
löny XXVII. 47.)
14. A magyarországi bolha-félék. (Természettud. Közlöny. XXVII.
329.)
15. Gazdaságtan. II. kiadás. (lásd 8. sz.)
1896. 16. A magyarországi szitakötő-félék természetrajza. 3 tábla
eredeti rajzzal. (A Természettud. Társulat kiadványa.)
1897. 17. Új bolhafajok hazánkban. (Természettud. Közlöny. XXIX,
318.)
18. A férfiak tejmirigyéről. (Természettud. Közlöny. XXIX.
646.)
19. Az Aphaniptera és Mallophaga csoportok feldolgozása a
Fauna Regni Hungariae-ban. (A Természettud. Társulat
kiadványa.)
20. Szőrmeáru kereskedés. (Természet. I.)
21. Élősdí állatok. (Természet. I.)
22. A rovarok ereje. (Természet. I.)
23. Kitérő emberek. (Természet. I.)
24. Élő lámpák. (Természet. I.)
25. Kutya gereznák. (Természet. I.)
26. Hatalmas szarvasagancs. (Természet. I.)
27. Óriások és törpék az emlősök osztályában. (Természet. I.)
28. Hering és házasság. (Természet. I.)
29. Intelligens macska. (Természet. I.)
30. A fejlődési idő az emlősöknél és madaraknál. (Természet. I.)
31. A lepkeshárny mikroszkópi vizsgálata. Ábrával. (Természet. I.)
32. Állattörvényszékek. (Természet. I.)
33. Valami a cserebogárról. Ábrával. (Természet. I.)
34. A vörös vagy nemes korál. (Természet. I.)
35. Egy kártékony lepkéről. [Ocnaria dispar.] (Természet. I.)
36. A legnagyobb medúza faj. (Természet. I.)
37. Férges a gyümölcsben. (Természet. I.)
38. Ehető fecskefészkek. (Természet. I.)
39. Az elefántsontról. (Természet. I.)
40. A cserebogár télben. (Természettud. Közlöny. XXX. 221.)
41. A rühatka története. (Természet. II.)
42. Téli álmat alvó madarak. (Természet. II.)
43. Az emlősök nyakcsigolyáiról. (Természet. II.)
44. A házi légyről. Ábrával. (Természet. II.)
45. Hajak és szőrmék vizsgálata. Ábrával. (Természet.) II.
46. Mi okozza a kergékort? (Természet. II.)
47. A vérről. Ábrával. (Természet. II.)
48. A madarak repülési sebessége. (Természet. II.)

49. A halak gondoskodása ivadékukról. (Természet. II.)
 50. A tejről. Ábrával. (Természet. II.)
 51. II. Frigyes mint ichthyologus. (Természet. II.)
 52. A dolgozó méh szájrészei, lába és fulánkja. Ábrával. (Természet. II.)
 53. Az összetett szemről. Ábrával. (Természet. II.)
 54. Sajátságos építők. Ábrával. (Természet. II.)
 55. A tollak szerkezete. Ábrával. (Természet. III.)
 56. A pók szájrészei, fonó- és szövőszervei. Ábrával. (Természet. III.)
 57. A házipoloska. Ábrával. (Természet. III.)
 58. A kagylóhéj szerkezete. Ábrával. (Természet. III.)
 59. A csontok szerkezete. Ábrával. (Természet. III.)
 60. A halvészről. Ábrával. (Halászat. I.)
 1899. 61. Halaink. Hazánk összes halfajainak leírása. 60-nál több ábrával, 24 folytatásban. (Halászat. I., II., III.)
 62. A rovarok légzőszerveiről. Ábrával. (Természet. IV.)
 63. A bogarak lábfejről. Ábrával. (Természet. IV.)
 64. A boka. Ábrával. (Természet. IV.)
 1901. 65. A mikroszkópi gyakorlat elemei. Gyakorlati útmutatás a mikroszkópi praeparátumok készítésére. Számos ábrával. (Lendl A. kiadása.)
 66. Gazdaságtan. III. kiadás. (lásd 8. és 15. sz.)
 67. Állattan, polg. leányiskolák számára. II. átdolgozott kiadás. (Wodianer kiad.)
 1902. 68. Sztérényi Hugó: „Állattan és növénytan polgári iskolák számára“ című tankönyvének bírálata. (Hivatalos Közlöny. X. 8. szám.)
 69. A hal szervezetének, fejlődésének és életmódjának rövid áttekintése. Számos ábrával. 7 folytatásban. (Halászat. III.)
 1903. 70. Magyarország bolhái. 5 tábla eredeti rajzzal. (Állattani közlemények. II. 25—46. és 53—68.)
 1904. 71. Egy új bolhafaj Boszniából. — Un Pulicide nouveau de Bosnie. Ábrával. (Annal. Mus. Nat. Hung. II. 87, ábrával.)
 72. Sztérényi Hugó: „Növénytan, polgári iskolák számára, II. kiadás“ című tankönyvének bírálata. (Hivatalos Közlöny XII. 11. sz.)
 1905. 73. Gazdaságtan. IV. kiadás. (I. 8., 15. és 66. sz.)
 74. Az állatok világa. VIII. kötet. Halak. Brehm „Tierleben“ című munkájának magyarba áttüzetett kiadása, 11 műlappal és 146 képpel. (Légrády testvérek kiadása.)
 75. A bolhák. 8 ábrával. (Természetud. Közlöny. XXXVII. 369.)
 1906. 76. A világ entomológusai. (Természetud. Közlöny. XXXVIII. 69.)

77. A pisztráng falánkságáról. (Természettud. Közlöny. XXXVIII. 637.)

1907. 78. Csiki Ernő „Magyarország bogárfaunája“ című munkájának ösmertetése. (Polgári isk. közlöny XI. 2. szám.)

Lepkészeti megfigyelések.

Irta: ROTHSCHILD N. KÁROLY.

Talán nem lesz érdektelen e lapok olvasóira, hogy folyó évi június hó 14-én a biharmegyei Cséhtelegen WERTHEIMSTEIN SAROLTA kisasszony a *Hesperia Sidae* Esp. egy hímjét fogta. Ez a példány felette nagy, szárnyainak átmérője ugyanis megüti a 36 mm.-t. Úgy tudom, hogy Cséhteleg Magyarországnak, illetőleg egész Európának legészakibb pontja, ahol ez a lepkefaj eddig találtatott.

A tavalyi nyár folyamán ugyanott, Cséhtelegen, az aranyeső zánót (*Cytisus Laburnum* L.) bokrok leveleit teljesen lekopasztotta egy molypille hernyója. Nekem sikerült egy ilyen hernyót felnevelni, — a báb áttelelt és folyó évi június hó 18-án kelt ki a lepke, melyben a *Mecyna polygonalis* Hb. ab. *gilvata* F.-ra ismertem. Ez a faj is csak Európa déli részében fordul elő.

Csigaházban élő *Argyroneta aquatica*.

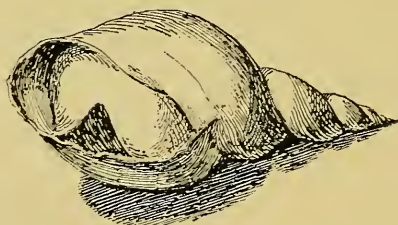
Irta: SZÜCS JÓZSEF.

II.

A nyár folyamán módomban volt több csigaházban élő bűvárpókot megfigyelni. Megfigyelésem eredményeit az alábbiakban közlöm.

A fogságba került pókokat hazavittem és oly aquariumba tettem, melynek fenekén üres *Limnaeus stagnalis* házak voltak. Egyes pókok rövid keresgélés után bementek a csigaházba és ott le is telepedtek, mások ellenben az aquariumomban levő *Ceratophyllum* ágai közé építettek házat. Pár nap múlva a *Ceratophyllum*-ra épített bűvárharangok gazdátlanokká lettek és az előbb még ott tanyázó pókok is felkeresték az üres csigaházakat, valószínűleg azért, mert a fény zavarta őket. Ezt látszik bizonyítani az a tény is, hogy az *Argyroneta* nappal csak nagy ritkán jön ki a csigaházból, ellenben éjjel már többször a házon kívül értem.

A csigaházakba telepedett pókok az éjszaka folyamán megtöltötték a házakat levegővel. Reggelre a csigaházak már a víz színén úsztak kissé félredőlve, úgy hogy a ház szája teljesen a víz alatt volt. Kíváncsi voltam, hogy a pók az elhasznált levegőt hogyan cseréli ki frissel a teljesen ép csigaházban, mert ez esetben a levegő kiürítésének ismert módja — hogy a pók széthúzza bűvárharangjának tetején levő szálakat — lehetetlen; ha a csigaházon belül volna is bűvárharang, kiürítése céltalanná válnék, mert a levegő úgy sem mehetne tovább a csigaház csúcsánál és előbb-utóbb a bűvárharang is megtelnék CO₂-os levegővel. Vártam tehát hogyan segít magán a pók. Tudtam, hogy a pók a csigaházban bent nem fullad, tehát valaminek történie kell. Vártam 1—2—3 napig, még sem történt semmi különösebb változás, kiemeltem tehát a csigaházat pókostól a vízből. A pókon semmi változás nem volt, most is ép oly elevennek látszott, mint a mikor fogtam, ellenben a csigaház szájához háló volt húzva, melyen egy nagyobb nyílás is volt, kb. olyan nagyságú, mint a pók potrohának a keresztmetszete.

Lehetséges, de nem valószínű, hogy védekezés céljából szötte a pók a hálót. Nem valószínű azért, mert azon a lyukon, melyen az *Argyroneta* ki és bejárt esetleges ellensége is befért volna. Lehet, hogy a térfogat nagyobb bitására szolgál a háló, de ez ellen viszont az szól, hogy a pók akkor miért nem szötte már egészen a csigaház széléhez és miért beljebb?

Lehetséges, hogy imént említett két ok játszott közre a háló készítésénél, vagy talán harangépítési ösztöne vezette a bűvárpókot a háló szövésére.

Megjegyzendő, hogy nem mindegyik pókom szöött hálót, egyik közülök 18 napig élt egyfolytában egyazon csigaházban, — mely ez idő alatt állandóan a víz színén lebegett — később kivettem belőle az *Argyroneta*-t, de a hálónak nyomát sem találtam.

A háló-készítésének céljával készen volnánk, úgy ahogy. Most jön másik fontos kérdésünk, hogy hogyan cserélte ki az *Argyroneta* az elhasznált levegőt frissel teljesen ép csigaházban?

Mint hogy a csigaház mindig a víz színén lebegett, valószínűnek tartom, hogy a pók csak részletenként cserélhette ki az elhasznált levegőt frissel, mert ha egyszerre eresztette volna ki, akkor a csigaház a fenékre süllyedt volna. Valószínű, hogy az elhasznált levegőt az *Argyroneta* potroha és hátsó lábai között kivitte, helyébe pedig ugyanily módon frisset hozott és e műveletet többször ismételte, miáltal a csigaház levegője részben felfrissült, de azért állandóan a víz színén lebegetett.

E feltevés eleinte nevetségesnek látszik és tényleg mulatságos, ha elképzeljük, hogy egy ember rossz levegőjű szobáját a szabadban a szájába szívott levegő kifúvásával akarná felfrissíteni. Nem nevetséges, sőt czélszerű a levegő kicserélésének hasonló módja a búvárpóknál, hol a potrohra vett levegő és a csigaház térfogata között a különbség sokszorta kisebb, mint a szájunkba férő levegő és a szoba térfogata között. A csigaház térfogata legfeljebb tizszer akkora, mint a pók által egyszerre a víz alá vihető levegő mennyisége. Ez arányt alapul véve, ha a pók ötször hoz ki a csigaházból elhasznált levegőt és helyébe ötször visz frisset, feltéve, hogy a friss levegő az elhasználttal teljesen elegyedett, úgy, hogy a pók potrohán is olyan arányban foglaltatik az elhasznált és friss levegő, mint amilyen viszonyban a csigaházban van, akkor az ötödszöri szállításra már k. b. 40%-a a csigaházi levegőnek felfrissül. Igaz ugyan, hogy a levegő teljes megtisztítására ez a mód nem alkalmas, mert ahhoz, hogy a levegőnek 99%-a megtisztuljon, 44-szer kell a póknak friss levegőért mennie. A levegő teljes felfrissítéséhez pedig vagy 100-szor kellene az *Argyroneta*-nak a levegőt a csigaházba szállítania, illetőleg ugyanennyiszor onnan kivinnie. E számítás, ha a valóságot meg sem közelíti, — mert hisz a jó levegő a rosszal nem elegyedett teljesen, továbbá szállítás közben is lélegzett az *Argyroneta* stb. — de legalább fogalmat nyújt arról, hogy aránylag könnyű munka árán a levegő ily módon részben felfrissíthető. Állításom valószínűségét megerősíti az a tény is, hogy nem kell a búvárpóknak teljesen friss levegőben élnie, hogy életműködését zavartalanul folytathassa. W. MÜLLER¹ vizsgálatai szerint emlős állatok 14% oxigént tartalmazó légkörben (rendes körülmények között 20-72% O van a levegőben) még huza-mosabb ideig élnek és csak 7%-nál mutatkoznak zavarok a szervek működésében, 3%-nál pedig már beáll a fulladási halál. Kár, hogy a rovarokra vonatkozólag ilyenmő adatok nem állanak rendelkezésemre.

Nem túlzás, ha azt mondom, hogy ez a mód a legkényelmesebb az adott esetben, mert, ha a pók egyszerre ürítené ki a levegőt, akkor a csigaház az aquarium fenekére süllyedt volna. Az *Argyroneta*

¹ VERWORN: Allgemeine Physiologie. Jena 1895.

a csigaházat újból csak úgy töltheti meg, ha potrohán a levegőt az aquarium fenekéig szállítja, ami meglehetősen nagy munka, tekintetbe véve, hogy pókunk nagyon ügyetlenül mozog oly vízben, ahol semmi kapaszkodó nincs, mint pl. ez esetben is, mert az imént leírt életmódot valószínűleg csak oly helyen folytatja, hol zsákmány bőven akad, de növény nem.

A most felsorolt megfigyelések és előnyök a levegő kicserélésének említett módja mellett szólnak, de nem bizonyítják kétségbevonhatatlanul, hogy adott esetben más mód nem lehetséges. Sőt egy megfigyelésem lehetővé teszi azt, hogy a megfigyelési időszak alatt nem is volt szüksége a buvárpóknak több levegőre, mint amennyi a csigaházba fér, u. i. oly kevés levegővel, mely csak a potroha körül (nem a hátsó lába között is) van két óránál tovább képes a víz alatt maradni anélkül, hogy levegőért egyszer is a víz színére jöjné. Megjegyzem, hogy e megfigyelésnél az *Argyroneta* folyton mozgott a víz alatt, tehát több levegőt kellett elhasználnia, mint rendes körülmények között, mikor egész nap tétlenül ül a csigaházban.

Még mielőtt cikkemet befejezném meg kell említenem, hogy első közleményemben kérdésnek hagytam, hogy hogyan került a lyuk a csigaház tetejébe, most már biztosan állíthatom, — amit valószínűnek is tartottam, — hogy nem a buvárpóktól származott, hanem valamely zavaró körülmény okozta.

Hermaphrodíta méh.

Irta: UJHELYI JÓZSEF.

Folyó évi május hó 21-én Isaszegen az *Eucera* (*Tetralonia*) *hungarica* Friese nevű méhfaj több példányát gyűjtöttem, közöttük egy oly nőtényt is, melynek bal csápja hím, a mit könnyen lehet észrevenni, mert tudvalevőleg az *Eucera*-hímek csápja háromszor oly hosszú, mint a nőtények-é. Az *Eucera*-nemből eddig csak egy hermaphroditát ismertünk s ez volna a második eset. Az érdekes példány a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményében nyert elhelyezést.

Catalogus Scaphidiidarum.

A földkerekségről eddig ismert Scaphidiidák felsorolása.

Irta: CSIKI ERNŐ.

GEMMINGER és HAROLD nagy bogárkatalogusának (Catalogus Coleopterorum hucusque descriptorum synonymicus et systematicus) 1868-ban megjelent II. kötetében találjuk ezen bogárcsalád legutolsó teljes összeállítását. Nevezett szerzők akkoriban 9 nemhez tartozó 51 fajt sorolhattak fel. Ezen szám azóta különösen REITTER, MATTHEWS, CASEY és mások munkálatai folytán tetemesen nagyobbodott, úgy hogy alábbiakban már 19 nembe tartozó 242 fajt és 6 fajváltozatot sorolhatok fel.

A Scaphidiidák összeállítása azon alkalomból készült el, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményében levő elég tekintélyes anyag feldolgozásához fogtam. Feldolgozásom e család ismeretét különösen BIRÓ LAJOS újguineai és KATONA KÁLMÁN keletafrikai gyűjtéseiből néhány új nem és nagyszámú új faj megismerésével gazdagította, — ezen tanulmányomban leírandó újdonságokat jelen felsorolásomba még nem vehettem fel. Azt hiszem azonban, hogy szaktársaimnak figyelmét ezen érdekes család tanulmányozására így is felhívhatom és előmozdíthatom ezen téren való munkálkodásukat.

SCAPHIDIIDAE.

Scaphidilia LATREILLE : Gen. Crust. et Insect., II, 3, p. 20 (1807)
— ERICHSON : Naturg. Insect. Deutschl., III, p. 1 (1845) — THOMSON :
Skand. Coleopt., IV, p. 125 (1862)

Scaphidii REDTENBACHER : Fauna Austr. p. 17 (1849)

Scaphidites CASTELNAU : Hist. Nat. Ins. Col., II, p. 18 (1851)

Scaphidiles LACORDAIRE : Genera des Coléopt. II, p. 236 (1854)

Scaphidiides JACQUELIN DUVAL : Genera des Coléopt. d'Europe,
II, p. 121 (1857) — REDTENBACHER : Fauna Austr., 3. Aufl., I, p. LII
& LXXXIII (1872)

Scaphidiidae LECONTE & HORN : Classif. Coleopt. North America.
p. 110 (1883) — MATTHEWS : Biol. Centr. Amer. Coleopt., II, 1.
p. 158 (1888) — SEIDLITZ : Fauna Balt., 2. Aufl., p. XLVI (1888);
Fauna Transsylv., p. XLVI (1889) — CASEY : Ann. New York Acad.

Sci. VII, p. 510 (1893) — EVERTS: Coleopt. Neerland. I, p. 8 & 444 (1898) — GANGLBAUER: Die Käf. v. Mitteleuropa. III, p. 335 (1899) — STIERLIN: Die Käfer-Fauna d. Schweiz. I, p. 12 (1900).

1. Tribus: *Scaphidiini*.

Scaphidiini CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 510 (1893) — GANGLBAUER: Die Käf. v. Mitteleuropa. III, p. 339 (1899)

Diatelium Pascoe, 1863.

PASCOE: Journ. of Entom. II, p. 27 (1863) — REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 35 (1879)

Wallacei PASCOE: Journ. of Entom. II, p. 27, t. 2, f. 2 Sumatra (1863) — GESTRO: Ann. Mus. Civ. Genova. XV, p. 58 (1880)

spectrum VOLLENHOVEN: Nederl. Tijdschr. Dierkunde, 1865, p. 159.

Ascaphium Lewis, 1893.

LEWIS: Ann. & Mag. Nat. Hist., (6) XI, p. 288 (1893)

apicale LEWIS: Ann. & Mag. Nat. Hist., (6) XI, p. 290 Japonia. (1893)

sulcipenne LEWIS: Ann. & Mag. Nat. Hist., (6) XI, p. 289 (1893)

tibiale LEWIS: Ann. & Mag. Nat. Hist., (6) XI, p. 289 Japonia. (1893)

Scaphium Kirby, 1837.

KIRBY: Fauna Bor. Americ. IV, p. 108 (1837) — ERICSON: Naturg. Ins. Deutschl. III, p. 6 (1845) — LACORDAIRE: Gen. d. Coléopt. II, p. 239 (1854) — JAQU. DUVAL: Gen. d. Coléopt. d'Europe. II, p. 122 (1857) — REDTENBACHER: Fauna Austr., 3. Aufl., I, p. LXXXIII & 335 (1872) — REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 35, (1880); Verh. zool.-bot. Ges. Wien. XXX, p. 42 (1881); Best.-Tab. europ. Coleopt. III, 2. Aufl., p. 4 (1886) — LECONTE & HORN: Classif. Coleopt. North America. p. 111 (1883) — SEIDLITZ:

Fauna Baltica., 2. Aufl., Gatt. p. 72 (1888); Fauna Transsylv., Gatt. p. 72 (1889) — CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 551 (1893) — EVERTS: Coleopt. Neerland. I, p. 445 (1898) — GANGLBAUER: Die Käf. v. Mitteleuropa. III, p. 339 (1899) — STIERLIN: Die Käf.-Fauna d. Schweiz. I, p. 490 (1900)

castanipes KIRBY: Faun. Bor. Americ. IV, p. 109 America sept. (1837) — CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 512 (1893)

ferrugineum REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, ?Cap bon. sp. p. 41 nota (1880)

immaculatum OLIVIER: Entom. II, 20, p. 5, t. 1, f. 3 Europacentr. (1790) [*Scaphidium*] — ERICHSON: Naturg. Ins. Deutschl. III, p. 4 (1845) — CASTELNAU: Hist. Nat. Ins. Col. II, p. 18 (1851) [*Scaphidium*] — JAQU.-DUVAL: Gen. d. Coléopt. d' Europe. II, p. 121, t. 34, f. 167 (1857) — REDTENBACHER: Fauna Austr., 3. Aufl., I, p. 335 (1872) — REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 41 (1880); Verh. zool.-bot. Ges. Wien. XXX, p. 42 (1881); Best.-Tab. europ. Coleopt., III, 2. Aufl., p. 5 (1886) — SEIDLITZ: Fauna Balt., 2. Aufl., p. 295 (1888); Fauna Transsylv., p. 311 (1889) — EVERTS: Coleopt. Neerland. I, p. 445 (1898) — GANGLBAUER: Die Käf. v. Mitteleuropa. III, p. 340 (1899) — STIERLIN: Die Käf.-Fauna d. Schweiz. I, p. 490 (1900)

optabile LEWIS: Ann. & Mag. Nat. Hist. (6) XI, p. 290 Japonia. (1893)

quadraticolle SOLSKY: Fedschenko's Reis. Turkestan. Turkestan. II, 5, p. 221 (1874)

rufipes REITTER: Rev. mens. d'Entom. I, p. 41 (1883); Caucasus. Best.-Tab. europ. Coleopt., III, 2. Aufl. p. 5, (1886)

Episcaphium Lewis, 1893.

LEWIS: Ann. & Mag. Nat. Hist. (6) XI, p. 290 (1893)

semirufum LEWIS: Ann. & Mag. Nat. Hist. (6) XI, p. Japonia. 291 (1893)

var. *ruficolle* LEWIS: Ann. & Mag. Nat. Hist. (6) XI, Japonia. p. 291 (1893)

Scaphidium Olivier, 1790.

OLIVIER: Entom. II, 20, p. 1 (1790) — ERICHSON: Naturg. Ins. Deutschl. III, p. 4 (1845) — LACORDAIRE: Gen. d. Coléopt. II, p. 238 (1854) — JACQU. DUVAL: Gen. d. Coléopt. d'Europe. II, p. 121 (1857) — THOMSON: Skand. Coléopt. IV, p. 126 (1862) — REDTENBACHER: Fauna Austr., 3. Aufl., I, p. LXXXIII & 335 (1872) — REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 35 (1880); Verh. zool.-bot. Ges. Wien., XXX, p. 42 (1881); Best.-Tab. europ. Coleopt. III, 2. Aufl., p. 4 (1886) — LECONTE & HORN: Classif. Col. North Amer. p. 111 (1883) — MATTHEWS: Biol. Centr. Americ., Coleopt. II, 1, p. 159 (1888) — SEIDLITZ: Fauna Balt., 2. Aufl., Gatt. p. 72 (1888); Fauna Transsylv., Gatt. p. 72 (1889) — CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 511 & 513 (1893) — EVERTS: Coleopt. Neerland., I. p. 445. (1898.) — GANGLBAUER: Die Käf. v. Mitteleuropa., III, p. 340 (1899) — STIERLIN: Die Käf.-Fauna d. Schweiz. I, p. 12 (1900)

- alpicola* BLACKBURN: Trans. R. Soc. S. Austral. XIV, Victoria,
p. 90 (1891)
- amptum* CASEY: Journ. New York Entom. Soc. VIII, U. St. Ame-
p. 56 (1900) rica: Indiana.
- amurense* SOLSKY: Horae Soc. Entom. Ross. VII, p. Sibiria or.:
350 (1871) — REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. Amur.
XVIII, p. 36 (1880)
- antennatum* REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, ? Texas.
p. 37 (1880)
- aterrimum* REITTER: Not. Leyden Mus. II, p. 41 (1880) Sumatra.
- atripenne* GESTRO: Ann. Mus. Civ. Genova. XIV, p. Cap York.
561 (1879) — REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn,
XVIII, p. 39 (1880)
- atrum* MATTHEWS: Biolog. Centr. Amer., Coleopt. II, 1. Mexico, Gua-
p. 164, t. 4, f. 7 & 8 (1888) temala.
- basale* CASTELNAU: Hist. Nat. Ins. Col. II, p. 19 (1851) Madagascar.
- bicolor* CASTELNAU: Hist. Nat. Ins. Col. II, p. 19 (1851) Madagascar.
— REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p.
38 (1880)
- var. *unicolor* CASTELNAU: Hist. Nat. Ins. Col. II, p. 19 Madagascar.
(1851) — REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn.
XVIII, p. 38. nota (1880)
- bimaculatum* MAC LEAY: Trans. Ent. Soc. N. S. Wales, Port Denison.
I, 2, p. 119 (1871)

- bipunctatum* REDTENBACHER: Reise Novara. II, p. 31, Rio Janeiro.
t. 2, f. 1 (1867)
- var. REDTENBACHER: Reise Novara. II, p. 31 (1867)
- castaneum* PERTY: Del. anim. p. 34, t. 7, f. 10 (1830) Brasilia.
REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 37
(1880)
- cerasinum* OBERTHÜR: Coleopt. Novit. I, p. 11 (1884) Amazon.
- Chapuisi* GESTRO: Ann. Mus. Civ. Genova. XV, p. Sumatra.
57 (1880)
- conjunctum* MOTSCHULSKY: Etud. Entom. p. 95 India orient.
(1859)
- consobrinum* CASTELNAU: Hist. Nat. Ins. Col. II, p. Madagascar.
19 (1851) — REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn.
XVIII, p. 39 (1880)
- coronatum* REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, Nov. Holland.
p. 40 (1880)
- cyanellum* OBERTHÜR: Coleopt. Novit. I, p. 5 (1884) N. India.
- cyanipenne* GESTRO: Ann. Mus. Civ. Genova. XIV, p. N.-Guinea.
559 (1879) — REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn.
XVIII, p. 39 (1880)
- emarginatum* LEWIS: Ann. & Mag. Nat. Hist. (6) XI, Japonia
p. 291 (1893)
- exclamans* OBERTHÜR: Coleopt. Novit. I, p. 6 (1884) Australia.
- exornatum* OBERTHÜR: Coleopt. Novit. I, p. 9 (1884) St. Paulo.
- fasciatomaculatum* OBERTHÜR: Coleopt. Novit. I, p. 10 Ega.
(1884)
- fasciatum* CASTELNAU: Hist. nat. Ins. Col. II, p. 19 Madagascar.
(1851) — REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn.
XVIII, p. 38 (1880)
- fascipenne* REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, Brasilia.
p. 38 (1880)
- femorale* LEWIS: Ann. & Mag. Nat. Hist. (6) XI, p. 292 Japonia.
(1893)
- geniculatum* OBERTHÜR: Coleopt. Novit. I, p. 8 (1884) Panama,
— MATTHEWS: Biolog. Centr. Americ., Coleopt. II, Nicaragua.
1, p. 162 (1888)
- grande* GESTRO: Ann. Mus. Civ. Genova. XV, p. 50 Sarawak.
(1880)
- impictum* BOHEMAN: Ins. Caffr. I, 2, p. 557 (1851) Caffraria.
- incisum* LEWIS: Ann. & Mag. Nat. Hist. (6) XI, p. 294 Japonia.
(1893)
- inornatum* GESTRO: Ann. Mus. Civ. Genova. XV, p. Sarawak.
55 (1880)

- interruptum* FAIRMAIRE: Ann. Soc. Ent. Belg. XLI, p. 368 (1897) Madagascar.
- Japonum* REITTER: Deutsche Entom. Zeitschr. 1877, p. 369; Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 36 (1880) Japonia.
japonicum LEWIS: Ann. & Mag. Nat. Hist. (6) XI, p. 292 (1893)
- lineatocolle* MATTHEWS: Biolog. Centr. Amer., Coleopt. II, 1, p. 163, t. 4, f. 5 (1888) [*lineaticolle*]. Mexico.
- longipes* LEWIS: Ann. & Mag. Nat. Hist. (6) XI, p. 292 (1893) Japonia.
- lunatum* MOTSCHULSKY: Etud. Entom. p. 94 (1859) India orient.
- marginale* REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 38 (1880) Calcutta.
- marginatum* MATTHEWS: Biolog. Centr. Americ., Coleopt. II, 1, p. 160, t. 4, f. 1 (1888) Guatemala.
- Mastersi* MAC LEAY: Trans. Ent. Soc. N. S. Wales. II, p. 156 (1871) Gayndah.
- Matthewsi* CSIKI: Wiener Ent. Zeitg. XXIII, p. 85 (1904) Panama, Costarica.
unicolor MATTHEWS: Biolog. Centr. Americ., Coleopt. II, 1, p. 161 (1888) [nec CASTELNAU]
- metallescens* GESTRO: Ann. Mus. Civ. Genova. XIV, p. 560 (1879) N.-Guinea.
- mexicanum* CASTELNAU: Hist. Nat. Ins. Col., II, p. 19 (1851) — REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 37 (1880) — MATTHEWS: Biolog. Centr. Americ., Coleopt. II, 1, p. 161 (1888) Mexico, Brit.-Honduras, Guatemala.
nigripes CHEVROLAT: Guérin. Icon. Règn. Anim., Ins., p. 62, t. 17, f. 14.
- nigrocinctulum* OBERTHÜR: Coleopt. Novit., I, p. 7 (1884) Andamanes.
- nigromaculatum* REITTER: Entom. Monatsbl. II, p. 170 (1880) Ceylon.
- nigrum* CASTELNAU: Hist. Nat. Ins. Col. II, p. 19 (1851) Madagascar.
- obliteratum* LECONTE: Proc. Acad. Philad. 1860, p. 322. U. St. America.
 — CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 513 & 514 (1893); Journ. New York Ent. Soc. VIII, p. 56 (1900)
- quadriguttatum* var. REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 36, nota (1880)
- orbiculosum* REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 40 (1880) Borneo.

- ornatum* CASEY : Journ. New York Entom. Soc. VIII, p. 56 (1900) ? Colorado.
- pantherinum* OBERTHÜR : Coleopt. Novit. I, p. 9 (1884) Rio Negro.
- pardale* CASTELNAU : Hist. Nat. Ins. Col. II, p. 19 (1851) Cayenne.
- var. *nigripenne* OBERTHÜR : Coleopt. Novit. I, p. 11 (1884)
- Patinoi* OBERTHÜR : Coleopt. Novit. I, p. 7 (1884) Columbia.
- peraffine* OBERTHÜR : Coleopt. Novit. I, p. 6 (1884) Columbia.
- philippinense* REITTER : Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 39 (1880) [*Philippense*]. Philippines.
- Picconi* GESTRO : Ann. Mus. Genova. XV, p. 52 (1880) — REITTER : Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 41 (1880) Sumatra.
- var. *secmaculatum* REITTER : Not. Leyden Mus. XI, p. 7 (1889)
- piceum* MELSHEIMER : Proc. Acad. Philad. II, p. 103 (1846) — CASEY : Journ. New York Entom. Soc. VIII, p. 56 (1900) U. St. America.
- quadriguttatum* var. SAY : Journ. Acad. Philad. III, p. 198 (1823) — REITTER : Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 36, nota (1880) — CASEY : Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 513 & 514 (1893)
- politum* FAIRMAIRE : Ann. Soc. Entom. France. 1899, p. 469. Madagascar.
- pulchellum* REITTER : Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 40 (1880) Madagascar.
- punctatum* CASTELNAU : Hist. Nat. Ins. Col. II, p. 19 (1851) Madagascar.
- punctipenne* MAC LEAY : Trans. Entom. Soc. N. S. Wales. II, p. 156 (1871) Gayndah.
- quadriguttatum* SAY : Journ. Acad. Philad. III, p. 198 (1823) — REITTER : Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 36 (1880) — SCHWARZ : Entom. Amer. II, p. 138 (1886) — CASEY : Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 513 & 514 (1893); Journ. New York Entom. Soc. VIII, p. 56 (1900) U. St. America.
- quadrinotatum* CASTELNAU : Hist. Nat. Ins. Col. II, p. 19 (1851)
- quadripustulatum* SAY : Journ. Acad. Philad. III, p. 198 (1823) [nec OLIV.] — REITTER : Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 36, nota (1880) [*quadriguttatum* var.]

- quadrillum* FAIRMAIRE: Ann. Soc. Ent. Belg. XLII, p. 394 (1898) Madagascar.
- quadrinaculatum* OLIVIER: Entom. II, 20, p. 4, t. 1, f. 1 (1790) — FABRICIUS: Ent. Syst. I, 2, p. 509 (1792); Syst. Eleuth. II, p. 575 (1801) — ERICHSON: Naturg. Ins. Deutschl. III, p. 5 (1845) — JACQU-DUVAL: Gen. d. Coléopt. d'Europe. II, t. 34, f. 166 (1857) — THOMSON: Skand. Col. IV, p. 126 (1862) REDTENBACHER: Fauna Austriaca, 3. Aufl., I, p. 335 (1872) — REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 36 (1880); Verh. zool.-bot. Ges. Wien. XXX, p. 42 (1881); Best-Tab. europ. Coleopt. III, 2. Aufl., p. 4, (1886) — SEIDLITZ: Fauna Balt., 2. Aufl., p. 296 (1888); Fauna Transsylv. p. 312 (1889) — GANGLBAUER: Die Käf. v. Mitteleuropa. III, p. 341 (1899) — EVERTS: Coleopt. Neerland. I, p. 445 (1898) — STIERLIN: Die Käf.-Faun. d. Schweiz. I, p. 490 (1900) Europa.
- quadripustulatum* OLIVIER: Entom. II, 20, p. 4, t. 1, f. 2 (1790) — FABRICIUS: Syst. Eleuth. II, p. 575 (1801) N.-Hollandia.
- Reitteri* LEWIS: Ann. & Mag. Nat. Hist. (5) IV, p. 460 (1879); l. c. (6) XI, p. 293 (1893) Japonia.
- rubicundum* REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 37 (1880) Amer. merid. (Carthagena.)
- ruficorne* FAIRMAIRE: Ann. Soc. Entom. Belg. XLII, p. 465 (1898) Madagascar.
- rufopygum* LEWIS: Ann. & Mag. Nat. Hist. (6) XI, p. 293 (1893) Japonia.
- rufum* BRANCSIK: Trencsénm. Term.-tud. Egyl. Évk. (Jahresh. Ver. Trencsén.) XV, p. 220 (1893) Nossibé.
- saucineum* MOTSCHULSKY: Etud. Entom. p. 94 (1859) Ceylon.
- semiflavum* GESTRO: Ann. Mus. Civ. Genova. XV, p. 51 (1880) Sumatra.
- simile* CASTELNAU: Hist. Nat. Ins. Col. II, p. 19 (1851) Madagascar.
- sondaicum* GESTRO: Ann. Mus. Civ. Genova. XV, p. 55 (1880) Sumatra. Celebes.
- striatipenne* GESTRO: Ann. Mus. Civ. Genova. XV, p. 55 (1880) Java.
- sulcipenne* GESTRO: Ann. Mus. Civ. Genova. XV, p. 57 (1880) Sumatra.
- testaceum* REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 38 (1880) Brasilia.

- transversale* MATTHEWS: Biolog. Centr. Americ., Coleopt. Panama.
II, 1, p. 164, t. 4, f. 6 (1888)
- variabile* MATTHEWS: Biolog. Centr. Americ., Coleopt. America
II, 1, p. 162, t. 4, f. 3, 4 (1888) centr.
- vittipenne* OBERTHÜR: Coleopt. Novit. I, p. 12 (1884) Amazon.
- yunnanum* FAIRMAIRE: Ann. Soc. Entom. France. (6) Yunnan.
VI, p. 318 (1886)

Cyparium Erichson, 1845.

ERICHSON: Naturg. Ins. Deutschl. III, p. 3, nota (1845) — LACORDAIRE: Gen. d. Coléopt. II, p. 239 (1854) — REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 35 (1880) — CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 511 & 512 (1893)

- anale* REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. St. Domingo
42 (1880)
- ater* CASEY: Journ. New York Entom. Soc. VIII, p. Texas.
56 (1900)
- Championi* MATTHEWS: Biol. Centr. Americ., Coleopt. Panama.
II, 1, p. 167, t. 4, f. 11 (1888)
- flavipes* LECONTE: Proc. Acad. Nat. Sci. Philad. 1860, U. St. Ame-
p. 322. — REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, rika.
p. 42 (1880) — CASEY: Ann. New York Acad. Sci.
VII, p. 512 (1893); Journ. New York Entom.
Soc. VIII, p. 56 (1900)
- substriatum* REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn.
XVIII, p. 42 (1880)
- inclinans* KIRSCH: Berl. Entom. Zeitschr. XVII, p. 135 Peru.
(1873)
- Mathami* OBERTHÜR: Coleopt. Novit. I, p. 12 (1884) Iquitos.
- palliatum* ERICHSON: Naturg. Ins. Deutschl. III, p. 4, Mexico.
nota (1845)
- piceum* REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. Cap. bon. sp.
41 (1880)
- Sallaei* MATTHEWS: Biolog. Centr. Amer., Coleopt. II, Mexico.
1, p. 166, t. 4, f. 10 (1888)
- sibiricum* SOLSKY: Horae Soc. Ent. Ross. VII, p. 350 Sibiria,
(1871) Japonia.
- submetallicum* REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. ?India orient.
XVIII, p. 43 (1880)
- terminale* MATTHEWS: Biolog. Centr. Americ., Coleopt. America
II, 1, p. 167, t. 4, f. 9 (1888) centr.

2. Tribus: *Scaphosomini*.

Scaphosomini CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 511 (1893)

Scaphosomini GANGLBAUER: Die Käf. v. Mitteleuropa. III, p. 339 & 341 (1889) — REITTER: Wien. Entom. Zeitg. XXVII, p. 31 (1908).

Amalocera Erichson, 1845.

ERICHSON: Naturg. Ins. Deutschl. III, p. 4, nota (1845) — LACORDAIRE: Gen. d. Coléopt. II, p. 240 (1854) — REITTER: Naturg. Ins. Deutschl. III, 2, p. 361 (1885)

Omalocera REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 35 (1880); Wien. Ent. Zeitg. XXVII, p. 31 (1908)

picta ERICHSON: Naturg. Ins. Deutschl. III, p. 4, nota Brasilia. (1845)

punctatissima REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. Celebes. XVIII, p. 43 (1880) [? *Omalocera*.]

Alexidia Reitter, 1880.

REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 35 & 43 (1880); Wien. Ent. Zeitg. XXVII, p. 31 (1908)

Rogenhoferi REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, N.-Granada. p. 44 (1880)

Scaphoschema Reitter, 1880.

REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 35 (1880) [*Scaphischema*].

Scaphischema REITTER: Verh. zool.-bot. Ges. Wien. XXX, p. 42 & 43 (1881); Wien. Entom. Zeitg. XXVII, p. 31 (1908)

Scaphoschema REITTER: Naturg. Ins. Deutschl. III, 2, p. 361 (1885); Best.-Tab. europ. Coleopt. III, 2. Aufl. p. 4 (1886) — SEIDLITZ: Fauna Balt., 2. Aufl., Gatt. p. 73 (1888); Fauna Transsylv., Gatt. p. 73 (1889)

Poupillieri REICHE: Ann. Soc. Ent. France. 1864, p. 238 [*Scaphisoma*]. — REITTER: Verh. zool.-bot. Ges. Algir. Hispania mer. Wien. XXX, p. 43 (1881)

Scaphosoma Leach, 1815.

Scaphisoma LEACH: Edinb. Encycl. IX, p. 89 (1815) — ERICHSON: Naturg. Ins. Deutschl. III, p. 8 (1845) — CASTELNAU: Hist. Nat. Ins. Col. II, p. 19 (1851) — LACORDAIRE: Genera d. Coléopt. II, p. 240 (1856) — JACQU.-DUVAL: Gen. d. Coléopt. d'Europe. II, p. 123 (1857—9) — THOMSON: Skand. Coleopt. IV, p. 127 (1862) — REDTENBACHER: Fauna Austriaca., 3. Aufl., I, p. LXXXIII, 335 (1872) — REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 36 (1880); Verh. zool.-bot. Ges. Wien. XXX, p. 42 (1881) — LECONTE & HORN: Classif. Col. North Amer. p. 111 (1883) — MATTHEWS: Biol. Centr. Amer., Col. II, 1, p. 170 (1888) — SEIDLITZ: Fauna Baltica., 2. Aufl., Gatt. p. 72 (1888); Fauna Transsylv., Gatt. p. 72 (1889) — CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 511, 523 (1893) — EVERTS: Coleopt. Neerland. I, p. 445, 446 (1898) — STIERLIN: Die Käf.-Fauna d. Schweiz. I, p. 490 (1900)

Scaphosoma REITTER: Naturg. Ins. Deutschl. III, 2, p. 361 (1885); Best.-Tab. europ. Coleopt. III, 2. Aufl., p. 4 (1886); Wien. Ent. Zeitg. XXVII, p. 31 (1908) — GANGLBAUER: Die Käf. v. Mitteleuropa. III, p. 342 (1899)

subg. *Scaphosoma* s. str.

actuosum BROUN: Man. N. Zealand Col. p. 664 (1881) N. Zealand
[*actuosa*].

acuticauda FAIRMAIRE: Ann. Soc. Ent. Belg. XLII, p. Madagascar
465 (1898)

agaricinum LINNÉ: Syst. Nat., Ed. X., p. 360 (1758) Europa,
[*Silpha*]. — OLIVIER: Entom. II, 20, p. 5, t. 1, f. 4 Caucasus,
(1790) [*Scaphidium*]. — ERICHSON: Naturg. Insekt. Turkestan,
Deutschl. III, p. 9 (1845). — JACQU.-DUVAL: Gen. Asia min.,
d. Coléopt. d'Europe. II, t. 34, f. 168 (1857—9). Africa sept.
— REDTENBACHER: Fauna Austriaca., 3. Aufl., I, p.
335 (1872). — REITTER: Verh. zool.-bot. Ges. Wien.
XXX, p. 43 (1881); Best.-Tab. europ. Coleopt. III.,
2. Aufl., p. 5 (1886); Entom. Nachr. XXIV, p. 314
(1898). — SEIDLITZ: Fauna Balt., 2. Aufl., p. 296
(1888); Fauna Transsylv. p. 312 (1889). — EVERTS:
Coleopt. Neerland. I, p. 446 (1898). — GANGLBAUER:
Die Käf. v. Mitteleuropa. III, p. 345 (1899). —
STIERLIN: Die Käf.-Fauna d. Schweiz. I, p. 491
(1900). — *Larva*: PERRIS: Gobert Cat. Col. Landes.

- fasc. 3, p. 88; Am. Soc. Linn. Lyon. XXII, p. 269, f. 1—8.
- pulicarium* ROSSI: Mant. Ins. Fn. Etr. p. 21 (1792)
[*Sphaeridium*]
- boleti* STEPHENS: Illustr. Brit. III, p. 4 (1830).
- var. **Petzi** CSIKI: Rovartani Lapok. XV, p. 162 (1908) Austria.
[nov. nom.]¹
- punctipenne* PETZ: Wien. Ent. Zeitg. XXIV, p. 100
(1905) [nec Mc LEAY, 1869].
- var. **robustior** PIC: L'Échange. XXI, p. 169 (1905). Mt. Taurus.
- Albertisi** REITTER: Mitth. Münch. Ent. Ver. V, p. 141 (1881) Australia.
- anale** MOTSCHULSKY: Bull. Soc. Nat. Moscou. 1863, II, Ceylon.
p. 434.
- apicale** HORN: Proc. Calif. Acad. IV, p. 363 (1873) California.
- apicifasciatum** REITTER: Wien. Ent. Zeitg. XXVII, D.-O.-Africa.
p. 32 (1908)
- apicellum** BROUN: Man. N. Zeal. Col. p. 160 (1880) N. Zealand.
[*apicella*].
- apicerubrum** OBERTHÜR: Coleopt. Novit. I, p. 14 (1884) Abyssinia.
[*apicirubrum*].
- arkansanum** CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, Arkansas.
p. 524 & 532 (1893) [*arkansana*]
- assimile** ERICHSON: Naturg. Ins. Deutschl. III, p. 10 Europa,
(1845) — RYE: Ent. Monthl. Mag. 1865, p. 140. — Caucasus.
— REDTENBACHER: Fauna Austriaca. 3, Aufl., I, p. 335
(1872) — REITTER: Verh. zool.-bot. Ges. Wien.
XXX, p. 44 (1880); — Best.-Tab. europ. Coleopt.
III, 2. Aufl., p. 6 (1886); Ent. Nachr. XXIV, p. 315
(1898) — J. SAHLBERG: Act. Soc. Fn. et Flor. Fenn.
VI, p. 81 (1889) — SEIDLITZ: Fauna Baltica, 2.
Aufl., p. 296 (1888); Fauna Transsylv. p. 312 (1889)
— EVERTS: Coleopt. Neerland. I, p. 446 (1898) —
GANGLBAUER: Die Käf. v. Mitteleuropa III, p. 344 (1899)
— STIERLIN: Die Käf.-Fauna d. Schweiz. I, p. 491 (1900)
- atomarium** FAIRMAIRE: Ann. Soc. Ent. Beig. XLII, p. Madagascar
394 (1898)
- balteatum** MATTHEWS: Biol. Centr. Amer., Col. II, 1, p. Mexico.
172, t. 4, f. 12 (1888)
- bifuscium** REITTER: Mitth. Münch. Ent. Ver. V, p. Australia.
140 (1881)

¹ *Scaphosoma agaricinum* LINN. var. *Petzi* n. nov. nom. pro *punctipenne* PETZ 1905 nec Mc LEAY 1869.

- Bilimeki* REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 48 (1880) Mexico.
- boleti* PANZER: Fauna Germ. 12, 16 (1793) — ARAGONA: Col. Ital. nov. p. 18 (1830) — ERICHSON: Naturg. Ins. Deutschl. III, p. 9 (1845) — REDTENBACHER: Fauna Austriaca, 3. Aufl., I, p. 335 (1872) — REITTER: Verh. zool.-bot. Ges. Wien. XXX, p. 44 (1880); Best.-Tab. europ. Col. III, 2. Aufl., p. 7 (1886); Ent. Nachr. XXIV, p. 315 (1898) — SEIDLITZ: Fauna Baltica, 2. Aufl., p. 296 (1888); Fauna Transsylv. p. 312 (1889) — J. SAHLBERG: Act. Soc. Fin. et Flor. Fenn. VI, p. 80 (1899) — EVERTS: Coleopt. Neerland. I, p. 446 (1898) — GANGLBAUER: Die Käf. v. Mitteleuropa. III. p. 345 (1899) — STIERLIN: Die Käf.-Faun. d. Schweiz. I, p. 491 (1900) *assimile* THOMSON: Skand. Coleopt. IV, p. 127 (1862) Europa, Caucasus.
- breve* MATTHEWS: Biol. Centr. Amer., Col. II, 1, p. 176 (1888) Panama.
- brevicorne* REITTER: Wien. Ent. Zeitg. XXVII, p. 33 (1908). Africa or germ.
- Carolinae* CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 524 & 531 (1893) [*carolinae*]. U. St. Amer. (Carolina).
- castaneipenne* REITTER: Deutsch. Ent. Zeitschr. 1877, p. 370 [*castaneipennis*]. Japonia.
- castaneum* MOTSCHULSKY: Bull. Soc. Nat. Moscou. 1845, IV, p. 361, t. 6, f. 4. — LECONTE: Proc. Acad. Nat. Sci. Philadelphia. 1860, p. 323. — CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII. p. 523, 526 (1893) [*castanea*]. U. St. America.
- concinnum* BROUN: Man. New Zealand Col. p. 158 (1880) [*concinna*]. — WATERHOUSE; Aid II, t. 138, f. 6 N. Zealand.
- convexum* SAY: Journ. Acad. Philad. V, p. 183 (1825) — LECONTE: Proc. Acad. Philad. 1860, p. 323. — CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 523, 525 (1893) [*convexa*]. U. St. America.
- cubense* REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 48 (1880) Cuba.
- curvistris* REITTER: Deutsch. Ent. Zeitschr. 1891, p. 22; Wien. Ent. Zeitg. XVI, p. 78. (1897); Ent. Nachr. XXIV, p. 315 (1898) Lacus Aral.
- desertorum* CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 524, 530 (1893). Arizona, Texas.
- dilutum* REITTER: Wien. Ent. Zeitg. IV, p. 83 (1885); Best.-Tab. europ. Col. III, 2. Aufl., p. 7 (1886); Ent. Nachr. XXIV, p. 315 (1898). Caucasus

- distiguum* OBERTHÜR: Coleopt. Novit. I, p. 14 (1884) Abyssinia.
- Eichelbaumi* REITTER: Wien. Ent. Zeitg. XXVII, p. 33 (1908) Africa or germ.
- elongatum* WATERHOUSE: Journ. Linn. Soc. XIV, p. 533 (1879) Rio Janeiro.
- evanescens* CASEY: Ann New York Acad. Sci. VII, p. 524, 528 (1893) Jowa, Texas.
- fernshavense* BLACKBURN: Trans. R. Soc. S. Austral. XXVII, p. 99 (1903) Australia.
- flavonotatum* PIC: L' Échange. XXI, p. 129 (1905) Algir.
- Gestroi* REITTER: Mitth. Münch. Ent. Ver. V, p. 140 (1881) Australia.
- guatemalense* MATTHEWS: Biol. Centr. Amer., Col. II, 1, p. 175 (1888) America centr.
- haemorrhoidale* REITTER: Deutsch. Ent. Zeitschr. 1877, p. 369; Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 46 (1880) Japonia.
- humerosum* REITTER; Verh. Naturf. Ver. Brünn, XVIII, p. 48 (1880) Caracas.
- hybridum* BOHEMAN: Ins. Caffr. I, 2, p. 558 (1851) Caffraria.
- immundum* REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 47 (1880) Carthagena.
- impunctatum* REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 46 (1880) U. St. America.
- repandum* Casey: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 523, 525 (1893) [*repanda*].
- inconspicuum* CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 524, 530 (1893) [*inconspicua*]. Florida.
- jocosum* OBERTHÜR: Col. Novit. I, p. 15 (1884) St. Georg's Soud.
- laetum* MATTHEWS: Biol. Centr. Amer., Col. II, 1, p. 172 (1888) Guatemala
- laeve* REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 47 (1880) America sept.
- laeviusculum* REITTER: Ent. Nachr. XXIV, p. 314 (1898) Rossia, Sibiria.
- longicollis* MATTHEWS: Biol. Centr. Amer., Col. II, 1, p. 177 (1888) Mexico.
- lunatum* MATTHEWS: Biol. Centr. Amer., Col. II, 1, p. 173, t. 4, f. 13 (1888) Nicaragua.
- luteipes* OBERTHÜR: Col. Novit. I, p. 5 (1884) Matachin.
- madecassum* BRANCSIK: Trencsén Várm. Termtud. Egyll. Évk. (Jahresh. Ver. Trencsén.) XV, p. 221 (1893) Nossibé.
[*madecassa*].
- mediofasciatum* REITTER: Wien. Ent. Zeitg. XXVII, p. 32 (1908) Africa or germ.

- nebulosum* MATTHEWS: Biol. Centr. Amer., Col. II, 1, p. 173 (1888) Guatemala.
- neotropicae* MATTHEWS: Biol. Centr. Amer., Col. II, 1, p. 176 (1888) America centr.
- notulum* FAUVEL: Rev. d'Ent. XXII, p. 292 (1903) N. Caledonia. [notula]. (Noumea.)
- novicum* BLACKBURN: Trans. R. Soc. S. Austr. XIV, p. 92 (1891) Victoria.
- obesulum* CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 524, 531 (1893) [obesula]. Florida.
- obliquemaculatum* MOTSCHULSKY: Bull. Soc. Nat. Moscou. 1863, II, p. 435. Ceylon.
- peninsulare* HORN: Proc. Calif. Acad. IV, p. 363 (1873) California
- perelegans* BLACKBURN: Trans. R. Soc. S. Austral. XXVII, p. 98 (1903) Australia.
- philippinense* OBERTHÜR: Col. Novit. I. p. 14 (1884) Ins. Philippin.
- pictum* MOTSCHULSKY: Bull. Soc. Nat. Moscou. 1863, II, p. 435. Ceylon.
- politum* MC LEAY: Trans. Ent. Soc. N. S. Wales. II, p. 156 (1871) Gayndah.
- punctatissimum* MATTHEWS: Biol. Centr. Amer., Col. II, 1, p. 177 (1888) Guatemala.
- punctipenne* MC LEAY: Trans. Ent. Soc. N. S. Wales. II, p. 156 (1871) Gayndah
- punctulatum* LECONTE: Proc. Acad. Nat. Sci. Philad. 1860, p. 323. — CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 523, 526 (1893) U. St. America.
- quadratum* OBERTHÜR: Col. Novit. I, p. 13 (1884) Transvaal.
- queenstandicum* BLACKBURN: Trans. R. Soc. S. Austral. XXVII, p. 98 (1903) Australia.
- Reitteri* CSIKI: Wien. Ent. Zeitg. XXIII, p. 85 (1904) Algir.
laeve GUILLEBEAU: Bull. Soc. Ent. France. 1893, p. CCCXXVII (nec REITTER, 1879)
- rubens* CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 524, 529 (1893) U. St. America.
- rubrum* REITTER: Deutsch. Ent. Zeitschr. 1877, p. 370 Japonia.
- rufifrons* FAIRMAIRE: Ann. Soc. Ent. Belg. XLII, p. 394 (1898) Madagascar.
- rufoguttatum* FAIRMAIRE: Ann. Soc. Ent. Belg. XLII, p. 223 (1898) Madagascar.
- rufulum* LECONTE: Proc. Acad. Nat. Sci. Philad. 1860, p. 323. — CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 524, 529 (1893) U. St. America.

- subaeneum* FAUYEL: Rev. d'Ent. XXII, p. 292 (1903) N. Caledonia.
- subalpinum* REITTER: Verh. zool.-bot. Ges. Wien. XXX, Europa,
p. 44 (1881); Naturg. Ins. Deutschl. III, 2, p. 362 Caucasus.
(1885); Best.-Tab. europ. Coleopt. III, 2. Aufl., p.
6 (1886); Ent. Nachr. XXIV, p. 315 (1898) — J.
SAHLBERG; Act. Soc. Fn. Fl. Fenn. VI, p. 80 (1889)
— SEIDLITZ; Fauna Baltica, 2. Afl., p. 296 (1888);
Fauna Transsylv. p. 312 (1889) — EVERTS: Coleopt.
Neerland. I, p. 446 (1898) — GANGLBAUER: Die
Käf. v. Mitteleuropa. III, p. 344 (1899) — STIERLIN:
Die Käf.-Faun. d. Schweiz. I, p. 491 (1900)
agaricinum SEIDLITZ: Fauna Baltica, p. 203 (1875)
[non LINNÉ].
- subferrugineum* REITTER: Wien Ent. Zeitg. XXVII. p. Africa or
32 (1908) germ.
- suturate* LECONTE: Proc. Acad. Nat. Sci. Philad. 1860, U. St. Ame-
p. 323 — CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, rica.
p. 524, 527 (1893) [*suturalis*]
- terminatum* MELSHEIMER: Proc. Acad. Nat. Sci. Philad. U. St. Ame-
II, p. 104 (1846) — LECONTE: Proc. Acad. Nat. Sci. rica.
Philad. 1860, p. 323. — CASEY: Ann. New York
Acad. Sci. VII, p. 524, 527 (1893) [*terminata*].
- thoracicum* MATTHEWS: Biol. Centr. Amer., Col. II, 1, Mexico.
p. 174 (1888)
- tropicum* KIRSCH: Berl. Ent. Zeitschr. XVII, p. 136 (1873) Peru.
- turkomanorum* REITTER: Deutsch. Ent. Zeitschr. 1887, Transeaspia.
p. 507; Ent. Nachr. XXIV, p. 315 (1898)

subg. *Caryoscapha* Ganglbauer, 1899.

GANGLBAUER: Die Käfer v. Mitteleuropa. III, p. 343 (1899)

- limbatum* ERICHSON: Naturg. Ins. Deutschl. III, p. 11 Europa,
(1845) — THOMSON: Skand. Coleopt. IV, p. 128 Caucasus.
(1862) — REDTENBACHER: Fauna Austriaca, 3. Aufl.,
I, p. 335 (1872) — REITTER: Verh. zool.-bot. Ges.
Wien, XXX, p. 45 (1880); Best.-Tab. europ. Coleopt.
III, 2. Afl., p. 7 (1886) — SEIDLITZ: Fauna Baltica,
2. Aufl., p. 296 (1888); Fauna Transsylv. p. 312
(1889) — EVERTS: Coleopt. Neerland. I, p. 446
(1898) — GANGLBAUER: Die Käf. v. Mitteleuropa.
III, p. 344 (1899) — STIERLIN: Die Käf.-Faun. d.
Schweiz. I, p. 491 (1900)

Scaphiomicrus Casey, 1900.

CASEY: Journ. New York Ent. Soc. VIII, p. 58 (1900)

- dimidiatus* CASEY: Journ. New York Ent. Soc. VIII, p. 59 (1900) U. St. America.
- exiguus* CASEY: Journ. New York Ent. Soc. VIII, p. 60 (1900) U. St. America.
- flavescens* CASEY: Journ. New York Ent. Soc. VIII, p. 59 (1900) U. St. America.
- lacustris* CASEY: Journ. New York Ent. Soc. VIII, p. 59 (1900) U. St. America.
- nugator* CASEY: Journ. New York Ent. Soc. VIII, p. 59 (1900) U. St. America.
- pusillus* LECONTE: Proc. Acad. Nat. Sci. Philad. 1860, p. 323 [*Scaphisoma*]. — REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 47 (1880) [*Scaphisoma*]. — CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 524, 532 (1893) [*Scaphisoma*]; Journ. New York Ent. Soc. VIII, p. 59 (1900) U. St. America.

Sciatrophes Blackburn, 1903.

BLACKBURN: Trans. R. Soc. S. Austral. XXVII, p. 100 (1903)

- latens* BLACKBURN: Trans. R. Soc. S. Austral. XXVII, Victoria, p. 100 (1903)

Baeocera Erichson, 1845.

ERICHSON: Naturg. Insect. Deutschl. III, p. 4, nota (1845). — LACORDAIRE: Genera d. Coléopt. II, p. 240 (1854). — REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 36 (1880); Verh. zool.-bot. Ges. Wien. XXX, p. 42 & 45, nota (1881); Naturg. Ins. Deutschl. III, 2, p. 361 (1885); Best.-Tab. europ. Coleopt. III, 2. Aufl. p. 4 & 7, nota (1886); Wien. Entom. Zeitg. XVIII, p. 157 (1899) & XXVII, p. 31 (1908). — LECONTE & HORN: Classit. Coleopt. North Americ. p. 111 (1883). — MATTHEWS: Biol. Centr. Amer., Coleopt. II, 1, p. 168 (1888). — SEIDLITZ: Fauna. Balt., 2. Aufl., Gatt. p. 73 (1888); Fauna Transsylv., Gatt. p. 73. (1889). — CASEY: Ann. N. York Acad. Sci. VII, p. 511 & 515 (1893). — GANGLBAUER: Die Käf. v. Mitteleuropa. III, p. 345 (1899).

- abdominalis* CASEY: Journ. N. York. Entom. Soc. VIII, p. 58 (1900). U. St. America.
- apicalis* LECONTE: Proc. Acad. Sci. Philad. 1860, p. 323. U. St. America.
— REITTER Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 45 (1880). — CASEY: Ann. N. York Acad. Sci. VII, p. 515 & 518 (1893); Journ. N. York Entom. Soc. VIII, p. 57 (1900).
- armata* BROUN: Man. N.-Zeal. Coleopt. p. 891 (1886). N.-Zealand.
- bogotensis* REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 45 (1880). Bogota.
- chilensis* REITTER: Verh. Naturf. Verh. Brünn. XVIII, p. 45 (1880). Chile.
- concolor* FABRICIUS: Syst. Eleuth. II, p. 576 (1801) [Scaphidium]. U. St. America.
— ERICHSON: Naturg. Insect. Deutsch. III, p. 4, nota (1845). — CASEY: Ann. N. York Acad. Sci. VII, p. 515 & 516 (1893); Journ. N. York Entom. Soc. VIII, p. 57 (1900).
- congener* CASEY: Ann. N. York Acad. Sci. VII, p. 515 & 517 (1893); Journ. N. York Entom. Soc. VIII, p. 57 (1900). U. St. America.
- deflexa* CASEY: Ann. N. York Acad. Sci. VII, p. 515 & 517 (1893); Journ. N. York Entom. Soc. VIII, p. 57 (1900). U. St. America.
- Devillei* REITTER: Wien. Entom. Zeitg. XVIII, p. 157 & 158 (1899). Corsica.
- discolor* CASEY: Journ. N. York Entom. Soc. VIII, p. 58 (1900). U. St. America.
- Erichsoni* MATTHEWS: Biol. Centr. Amer., Col. II, 1, p. 169 (1888). America centr.
- fulvicollis* BROUN: Man. N.-Zeal. Col. p. 891 (1886) [fulvicolle]. N. Zealand.
- gyrinoides* REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 46 (1880). Teapa.
- major* MATTHEWS: Biol. Centr. Amer., Col. II, 1, p. 169 (1888). America centr.
- mexicana* REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 45 (1880). Mexico.
- nana* CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 516 & 521 (1893); Journ. New York Ent. Soc. VIII, p. 58 (1900). U. St. America.
- nobilis* REITTER: Ann. Mus. Civ. Genova. XXI, p. 371 (1884); Naturg. Ins. Deutschl. III, 2, p. 362, nota (1885); Bull. Soc. Ent. Ital. XVII, p. 32 (1886); Sardinia, Gallia.

- Best.-Tab. III., 2. Aufl. p. 8 (1886); Wien. Ent. Zeitg. XVIII, p. 158 (1899).
- pallida* CASEY: Journ. New York Ent. Soc. VIII, p. 58 (1900). Pennsylvania.
- Palumboi* RAGUSA: Nat. Sicil. XI, p. 255 (1892). — Reitter: Wien. Ent. Zeitg. XVIII, p. 158 (1899). Sicilia.
- picea* CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 516, 520 (1893); Journ. New York Ent. Soc. VIII, p. 58 (1900). U. St. America.
- punctipennis* MATTHEWS: Biol. Centr. Amer., Col. II, 1, p. 170 (1888). Amer. centr.
- robustula* CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 515, 519 (1893); Journ. New York Ent. Soc. VIII, p. 57 (1900). Texas.
- rubripennis* REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 44 (1880). Columbia
- rubriventris* CASEY: Journ. New York Ent. Soc. VIII, p. 58 (1900). U. St. America.
- rufa* BROUN: Man. New Zealand Col. p. 665 (1886) [*rufum*]. N. Zealand.
- Schirmeri* REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 45 (1880); Verh. zool.-bot. Ges. Wien. XXX, p. 45, 221 (1881); Naturg. Ins. Deutschl. III, 2, p. 362, nota (1885); Best.-Tab. europ. Col. III., 2. Aufl., p. 7 (1886); Wien. Ent. Zeitg. XVIII, p. 158 (1899). — GANGLBAUER: Die Käf. v. Mitteleuropa. III, p. 345 (1899). Dalmatia, Lenkoran.
- scutellaris* REDTENBACHER: Reise Novara. II, p. 32 (1867) [*scutellare*]. — REITTER: Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 44, 172 (1880). N. Zealand
- tenella* PASCOE: Ann. & Mag. Nat. Hist. (4) XVII, p. 48 (1876).
- speculifer* CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 515, 518 (1893); Journ. New York Ent. Soc. VIII, p. 57 (1900). U. St. America (Jowa).
- texana* CASEY: Ann. New York Acad. Sci. VII, p. 516, 520 (1893); Journ. New York Ent. Soc. VIII, p. 58 (1900). Texas.
- usambarensis* REITTER: Wien. Ent. Zeitg. XXVII, p. 33 (1908). Africa orient. germ.

Brachynopus Broun, 1881.

BROUN : Man. N. Zealand. Col. p. 664 (1881).

taetus BROUN : Man. N. Zealand. Col. p. 664 (1881). N. Zealand.**Scaphicoma** Motschulsky, 1863.MOTSCHULSKY : Bull. Soc. Nat. Moscou. 1863, II, p. 435. — REITTER
Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 36 (1880).*flavovittata* MOTSCHULSKY : Bull. Soc. Nat. Moscou. Ceylon.
1863, II, p. 436*tongipes* REITTER : Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. Mysol.
49 (1880).**Toxidium** Leconte, 1860.LECONTE : Proc. Acad. Nat. Sci. Philad. 1860, p. 324. — REITTER :
Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, p. 36 (1880); Wien. Ent. Zeitg.
XXVII, p. 31 (1908). — CASEY : Ann. New York Acad. Sci. VII. p.
511, 521 (1893).*bifasciatum* MATTHEWS : Biol. Centr. Amer., Col. II, 1, Guatemala.
p. 179, t. 4, f. 14 (1888).*compressum* ZIMMERMANN : Trans. Americ. Ent. Soc. II, U. St. Ame-
p. 251 (1869). — CASEY : Ann. New York Acad. rica.
Sci. VII, p. 522 (1893).*evanescens* REITTER : Wien. Ent. Zeitg. XXVII, p. 34 Africa or.
(1908). germ.*gammaroides* LECONTE : Proc. Acad. Nat. Sci. Philad. America sept-
1860, p. 324. — MATTHEWS : Biol. Centr. Amer., Col. & centr.
II, 1, p. 180, t. 4, f. 15 (1888). — CASEY : Ann. New
York Acad. Sci. VII, p. 522 (1893).*integrum* REITTER : Wien. Ent. Zeitg. XXVII, p. 34 (1908). Africa or.*japonicum* REITTER : Verh. Naturf. Ver. Brünn. XVIII, Japonia.
p. 49 (1880).*Oberthüri* REITTER : Mitth. Ent. Ver. Münch. V, p. 141 Abyssinia.
(1881).*ovatum* MATTHEWS : Biol. Centr. Amer., Col. II, 1, p. Guatemala.
180 (1888).*parvum* MATTHEWS : Biol. Centr. Amer., Col. II, 1, p. Guatemala.
181 (1888).

- praecustum* REITTER : Wien. Ent. Zeitg. XXVII. p. 33 (1908). Africa or. germ.
- punctatum* MATTHEWS : Biol. Centr. Amer., Col. II, 1, p. 179 (1888). México.
- Reitteri* OBERTHÜR : Col. Novit. I, p. 16 (1884). Abyssinia.

Trichoscaphella Reitter, 1908.

REITTER : Wien. Entom. Zeitg. XXVII, p. 31 & 34 (1908).

- suturisulcata* REITTER : Wien. Entom. Zeitg. XXVII, p. 34 (1908). Africa orient. germ.

Baeoceridium Reitter, 1889.

REITTER : Notes Leyden Mus. XI, p. 6 (1889) : Wien. Entom. Zeitg. XXVII. p. 32 (1908).

- depressipes* REITTER : Notes Leyden Mus. XI, p. 6 (1889) Africa occid.,
? *pallipes* KRAATZ : Deutsche Entom. Zeitschr. 1895, Togo.
p. 154 [*Scaphisoma*].

Vituratella Reitter, 1908.

REITTER : Wien. Entom. Zeitg. XXVII, p. 32 & 35 (1908).

- Eichelbaumi* REITTER : Wien. Entom. Zeitg. XXVII, p. 35 (1908). Africa orient. germ.

Index

Genera:

- Alexidia REITT. 160.
Amalocera ER. 160.
Ascaphium LEW. 152.
Baeocera ER. 167.
Baeoceridium REITT. 171.
Brachynopus BROUN. 170.
Caryoscappha GANGLB. 166.
Cyparium ER. 159.
Diatelium PASC. 152.
Episcaphium LEW. 153.
Omalocestera REITT. 160.
Scaphicoma MOTSCH. 170.
Scaphidium OL. 154.
Scaphiomierus CAS. 167.
Scaphischema REITT. 160.
Scaphisoma LEACH. 161.
Scaphium KBY. 152.
Scaphoschema REITT. 160.
Scaphosoma LEACH. 161.
Sciatrophes BLACKB. 167.
Toxidium LEC. 170.
Trichoscapphella REITT. 171.
Vituratella REITT. 171.

Species, varietates:

- abdominalis CAS. 168.
actuosus BROUN. 161.
acuticauda FAIRM. 161.
agaricinum LINN. 161.
agaricinum SEIDL. 166.
Albertisi REITT. 162.
alpicola BLACKB. 154.
amplum CAS. 154.
amurense SOLSK. 154.
anale MOTSCH. 162.
anale REITT. 159.
antennatum REITT. 154.
apicale HORN 162.
apicale LEW. 152.
apicalis LEC. 168.
apicefasciatum REITT. 162.
apicellum BROUN 162.
apicerubrum OBERTH. 162.
arkansanum CAS. 162.
armata BROUN 168.
assimile ER. 162.
assimile THOMS. 163.
ater CAS. 159.
aterrimum REITT. 154.
atomarium FAIRM. 162.
atripenne GESTRO 154.
atrum MATTH. 154.
balteatum MATTH. 162.
basale CAST. 154.
bicolor CAST. 154.
bifasciatum MATTH. 170.
bifasciatum REITT. 162.
Bilimeki REITT. 163.
bimaculatum Mc LEAY 154.
bipunctatum REDTB. 155.
bogotensis REITT. 168.
boleti PANZ. 163.
boleti STEPH. 162.
breve MATTH. 163.
brevicornis REITT. 163.
Carolinae CAS. 163.
castaneipenne REITT. 163.
castaneum MOTSCH. 163.
castaneum PERTY. 155.
castanipes KIRBY 153.
cerasinum OBERTH. 155.
Championi MATTH. 159.
Chapuisi GESTRO. 155.
chilensis REITT. 168.
compressum ZIMM. 170.
concinnum BROUN 163.
concolor FABR. 168.
congener CAS. 168.
conjunctum MOT. 155.
consobrinum CAST. 155.
convexum SAY 163.
coronatum REITT. 155.
cubense REITT. 163.
curvistria REITT. 163.
cyanellum OBERTH. 155.
cyanipenne GESTRO. 155.
deflexa CAS. 168.
depressipes REITT. 171.
desertorum CAS. 163.
Devillei REITT. 168.
dilutum REITT. 163.

dimidiatus CAS. 167.
 discolor CAS. 168.
 distinguendum OBERTH.
 164

Eichelbaumi REITT.

(Scaphos.) 164.
 Eichelbaumi REITT.
 (Viturat.) 171.
 elongatum WATH. 164.
 emarginatum LEW. 155.
 Erichsoni MATTH. 168.
 evanescens CAS. 164.
 evanescens REITT. 170.
 exclamans OBERTH 155.
 exiguus CAS. 167.
 exornatum OBERTH. 155.

fasciatomaculatum

OBERTH 155.
 fasciatum CAST. 155.
 fascipenne REITT. 155.
 femorale LEW. 155.
 fernshavense BLACKB. 164.
 ferrugineum REITT. 153.
 flavescens CAS. 167.
 flavipes LEC. 159.
 flavonotatum PIC 164.
 flavovittata MOT. 170.
 fulvicollis BROUN 168.

gamarroides LEC. 170.

geniculatum OBERTH. 155.
 Gestroi REITT. 164.
 grande GESTRO 155.
 guatemalense MATTH. 164.
 gyrinoides REITT. 168.

haemorrhoidale REITT. 164.

humerosum REITT. 164.
 hybridum BOH. 164.

immaculatum OLIV. 153.

immundum REITT. 164.
 impictum BOH. 155.
 impunctatum REITT. 164.
 incisum LEW. 155.

inclinans KIRSCH 159.
 inconspicuum CAS. 164.
 inornatum GESTRO. 155.
 integrum REITT. 170.
 interruptum FAIRM. 156.

japonicum LEW. 156.
 japonicum REITT. 170.
 Japonum REITT. 156.
 jocosum OBERTH. 164.

lacustris CAS. 167.
 laetum MATTH. 164.
 laetus BROUN 170.
 laeve GUILLEB. 165.
 laeve REITT. 164.
 laeviusculum REITT. 164.
 latens BLACKB. 167.
 limbatum ER. 166.
 lineatocolle MATTH. 156.
 longicollis MATTH. 164.
 longipes LEW. 156.
 longipes REITT. 170.
 lunatum MATTH. 164.
 lunatum MOTSCH. 156.
 luteipes OBERTH. 164.

madecassum BRANCS. 164.

major MATTH. 168.
 marginale REITT. 156.
 marginatum MATTH. 156.
 Mastersi Mc L. 156.
 Mathami OBERTH. 159.
 Matthewsii CSIKI 156.
 mediofasciatum REITT. 164.
 metallescens GESTRO 156.
 mexicana REITT. 168.
 mexicanum CAST. 156.

nana CAS. 168.

nebulosum MATTH. 165.
 neotropicale MATTH. 165.
 nigripenne OBERTH. 157.
 nigripes CHEVR. 156.
 nigrocinctulum OBERTH.
 156.
 nigromaculatum REITT. 156.

nigrum CAST. 156.
 nobilis REITT. 168.
 notulum FAUV. 165.
 novicum Blackb. 165.
 nugator CAS. 167.

Oberthüri REITT. 170.

obesulum CAS. 165.
 obliquemaculatum
 MOTSCH. 165.
 oblitteratum LEC. 156.
 optabile LEW. 153.
 orbiculosum REITT. 156.
 ornatum CAS. 157.
 ovatum MATTH. 170.

palliatum ER. 159.

pallida CAS. 169.
pallipes KRAATZ 171.
 Palumboi RAG. 169.
 pantherinum OBERTH. 157.
 pardale CAST. 157.
 parvum MATTH. 170.
 Patinoi OBERTH. 157.
 peninsulare HORN 165.
 peraffine OBERTH. 157.
 perelegans BLKB. 165.
 Petzi CSIKI 162.
Philippense REITT. 157.
 philippinense OBERTH. 165.
 philippinense REITT. 157.
 Picconii GESTRO. 157.
 picea CAS. 169.
 piceum MELSH. 157.
 piceum REITT. 159.
 pieta ER. 160.
 pictum MOTSCH. 165.
 politum FAIRM. 157.
 politum Mc L. 165.
 Poupillieri REICH. 160.
 praeustum REITT. 171.
 pulchellum REITT. 157.
pulcarium ROSSI 162.
 punctatissima REITT. 160.
 punctatissimum MATTH.
 165.
 punctatum CAST. 157.

- punctatum MATTH. 171.
 punctipenne Mc L.
 (Scaphid.) 157.
 punctipenne Mc L.
 (Scaphos.) 165.
punctipenne PETZ 162.
 punctipennis MATTH. 169.
 punctulatum LEC. 165.
 pusillus LEC. 167.
- quadraticolle** SOLSK. 153.
 quadratum OBERTH. 165.
 quadriguttatum SAY 157.
 quadrillum FAIRM. 158.
 quadrimaculatum OLIV.
 158.
quadrinotatum CAST. 157.
 quadripustulatum OLIV.
 158.
quadripustulatum SAY 157.
 queenslandicum
 BLACKB. 165.
- Reitteri** CSIKI 165.
 Reitteri LEW. 158.
 Reitteri OBERTH. 171.
repandum CAS. 164.
 robustior PIC 162.
 robustula CAS. 169.
 Rogenhoferi REITT. 160.
- rubens CAS. 165.
 rubicundum REITT. 158.
 rubripennis REITT. 169.
 rubriventris CAS. 169.
 rubrum REITT. 165.
 rufa BROUX 169.
 ruficolle LEW. 153.
 ruficorne FAIRM. 158.
 rufifrons CAS. 165.
 rufipes REITT. 153.
 rufoguttatum FAIRM. 165.
 rufopygum LEW. 158.
 rufulum LEC. 165.
 rufum BRANCS. 158.
- Sallaci** MATTH. 159.
 saucineum MOTSCH. 158.
 Schirmeri REITT. 169.
 scutellaris REDTB. 169.
 semiflavum GESTRO. 158.
 semirufum LEW. 153.
 sexmaculatum REITT. 157.
 sibiricum SOLSK. 159.
 simile CAST. 158.
 sondaicum GESTRO 158.
spectrum VOLL. 152.
 speculifer CAS. 169.
 striatipenne GESTRO 158.
 subaeneum FAUV. 166.
 subalpinum REITT. 166.
- subferrugineum REITT.
 166.
 submetallicum REITT. 159.
substriatum REITT. 159.
 sulcipenne GESTRO 158.
 sulcipenne LEWIS 152.
 suturale LEC. 166.
 suturisulcata REITT. 171.
- tenella** PASC. 169.
 terminale MATTH. 159.
 terminatum MELSH. 166.
 testaceum REITT. 158.
 texana CAS. 169.
 thoracicum MATTH. 166.
 tibiale LEW. 152.
 transversale MATTH. 159.
 tropicum KIRSCH 166.
 turkoinanorum REITT. 166.
- unicolor** CAST. 154.
 unicolor MATTH. 156.
 usabarensis REITT. 169.
- variabile** MATTH. 159.
 vittipenne OBERTH. 159.
- Wallacei** PASC. 152.
- yunnanum** FAIRM. 159.

Hangyászati jegyzetek.

Irta SZABÓ JÓZSEF.

Az 1908. év nyarán Rimaszombat környékén gyűjtöttem, a hol több ritkábban előforduló hangya került gyűjtőüvegembe. Minthogy ezek többnyire oly hangyák, melyek e vidékről jelezve nem voltak, nem tartom feleslegesnek ez adatoknak alábbiakban való közzétételét.

1. *Solenopsis fugax* LATR. ♂. — Ezt az apró (1·7—2·5 mm.) sárga hangyát többször találtam nagyobb hangyák (*Formica caespitum* és *F. pratensis*) fészkeiben külön államot alkotva. Fészküket azért építik nagy előszeretettel idegen hangyák fészkének falába, mert onnan juthatnak keskeny folyosóikon keresztül legkönnyebben szomszédjaik helyiségeibe, a honnan azok bábjaikat és lárváikat megdézsmálják. A zsákmányt fészkükbé hurezolják és felfalják. Ez a faj a Magyarországon előforduló hangyák között az egyetlen „tolvajhangya.” Kő alatt földből épített fészkekben, más hangyafaj szomszédsága nélkül, csak egy ízben észleltem.

2. *Stenamma Westwoodi* WESTW. ♂. — Egy esetben *Lusius fuliginosus* között akadtam néhány példányra. A ritkábban található fajok közé tartozik, mert mint túrt vendég, többnyire más hangyák között él.

3. *Leptothorax acervorum* FABR. ♂ ♀. — Államuk kis darab száraz gallyban volt. Eddig csak Szinnaikő, Vihorlat és Mehádiáról volt ismeretes.

4. *Dolichoderus quadripunctatus* LINN. ♂ ♀. — Fészket mindig kiszáradt fákba és deszkakerítésekbe rágott folyosókban találtam meg.

5. *Liometopum microcephalum* PANZ. ♂. — Fészket többnyire öreg tölgyfák tövében építi földből a kéreg repedései közé.

6. *Polyergus rufescens* LATR. ♂. — Földből épített fészket csak egy ízben találtam. Rabszolgái a *Formica rufibarbis* példányai voltak. Szórványosan többször is volt alkalmam gyűjteni.

7. *Camponotus lateralis* OLIV. ♂. — A Rimaszombathoz közel lévő Pokorágyi-sziklán fogtam néhány példányát. Magyarországon ez a legészakibb előfordulása.

Ez alkalommal kívánom közölni azon adatokat is, melyekre BIRÓ LAJOS hívta fel a figyelmemet. Ezen adatok Magyarország hangyafaunájára vonatkozólag újak és eddig közölve nincsenek.

1. *Stigmatomma denticulatum* ROG. ♀. — Termőhelye Metkovic (Dalmácia). Könnyen felismerhető a *Ponerinae* alosaládot jellemző befűződött potroháról, továbbá a fejpaizs erősen fogazott széléről. Színe téglavörös. Hossza 4—4·5 mm. — Elterjedésének főbb helyeként Firenze, Róma, Nápoly és Zante-sziget volt ismeretes. Dalmáciai előfordulása tehát jóval északabbra tolja elterjedési körét.

2. *Euponera ochracea* MAYR. ♀. — Egyetlen példányát DR. HENSCH ÁRPÁD gyűjtötte a Szerém-vármegyei Ruma mellett.

3. *Formicoxenus nitidulus* NYL. ♀. — Termőhelye Krapina (Varas vm.), ahol DR. HENSCH ÁRPÁD gyűjtötte. Közép és Észak-Európából gyakorinak van jelezve.

4. *Aphenogaster testaceopilosa* LUC. ♀. — Termőhelye Zengg (Lika-Krbava vm.), gyűjtötte BIRÓ LAJOS. Előfordul különben Észak-Afrikában, Kis-Ázsiában és Dél-Európában.

5. *Acantholepis Frauenfeldi* MAYR. ♀. — Termőhelye Zengg, ahol BIRÓ LAJOS gyűjtötte ezt a Dél-Európa faunáját jellemző hangyafajt. Dalmáciából MAYR és ED. ANDRÉ is fölemlítik.

6. *Camponotus pennsylvanicus* DEG. ♀. — Termőhelyei a következők: Görgény-Szt.-Imre (Maros-Torda vm.), gyűjtötte DR. HORVÁTH GÉZA; Oláh-Lapád (Alsó-Fehér vm.), gyűjtötte DR. SZILÁDY ZOLTÁN; Vöröstorony (Szeben vm.), gyűjtötte CSIKI ERNŐ. Egy példány pedig Erdély jelzéssel FRIVALDSZKY gyűjtéséből való.

Ez a faj nemcsak Magyarország hangyafaunáját gazdagítja új adattal, hanem Európáét is. Földrajzi elterjedése az eddig ismert adatok szerint Észak-Amerikán, Japánon és Khinán keresztül Szibéria nyugati részéig terjedt. A fenti adatok elterjedésének határát Erdély nyugati részéig bővítik ki.

A *C. vagus*-hoz, amely hazánk csaknem minden pontján előfordul, hasonló. A két faj közötti különbségek a következők: a *C. pennsylvanicus* potrohát borító sűrű szőrözet aranyárga és hosszú, a potrohszelvények sűrűn, hátsó szélükön erőteljesebben pontozottak.

A *C. vagus* potrohán a szőrözet ritkább, rövidebb és hamuszürke, a potrohszelvények pontozottsága ritkább és egyenletesen elosztott.

Magyarország pillangói.¹

Irta: AIGNER LAJOS.

XXVII.

5. nem: *Aphantopus* Wallgr.

A nemnek egyedüli képviselője sötétszínű, középnyagyságú pillangó: felső szárnyának tövén két ér duzzadt. Tapogatója hosszú, utolsó íze hosszú: csápja fokozatosan megvastagodott. Az elülső lábak, különösen a hímek-é. csenevészek. A hernyó finoman szőrös.

41. *Aphantopus Hyperanthus* LINN.

LINNÉ, Syst. Nat., Ed. X, p. 471 (1758) — ESPER, Die europ. Schmetterlnige in Abbild. I, t. 5, f. 1 (1777) — *Polymeda* HÜBNER, Samml, europ. Schmetterl., fig. 172—173.

A szárnyak egyszínű feketés-barnák, mindegyiken 2-3 fehér, homályos-sárga keretű, szem van; a nőstény világosabb színű, a szemek tisztábbak. Alul sárgás-barna, elülső szárnyán három, a hátulsón öt okkersárga keretű fekete, fehér pupillás nagy szem van.

Hazánkban június közepétől július végéig országszerte erdei réteken gyakori: példányaink 40—48 mm. nagyok, sötét színűek és a szárnyak alsó lapjának rajza színezésben nagyon változó.

A hím elülső szárnyának 2. és 5. sejtjében rendszerint egy-egy apró, kevésbé feltűnő, homályos sárgás keretű, ritkán pupillás szem áll. Ritkán mindkét szem pupillás és jól láthatóan sárgás keretű: az alsó szem rendesen nagyobb és feltűnőbb. Alatta a 2. sejtben néha még egy apró, alig észrevehető szem is jelenik meg. Alul a 2. és 3. sejtben ugyanolyan, de többnyire pupillás szem van és csak ritkán mutatkozik az első sejtben fekete pont.

¹ Szerzőnek ezen már évek óta készen levő munkáját folytatólagosan közölni fogom. A munka egyes helyeken kiegészítésre szorul, de a szerző ezt betegsége folytán már nem teheti meg — azért kérem e hiányok szíves elnézését.

A nőstények mindig világosabb színűek, a szárnyakon ugyanazokat a szemeket találjuk, de ezek többnyire nagyobbak, tisztábban kiválóak; az elülső szárny 2. sejtjében levő 3. szem rendszerint világosabb, jobban kivehető, a hátsó szárny első sejtjében levő 3. szem mindig nagyon homályos. A szárnyak alsó oldala világosabb sárgásbarna, a szemek nagyobbak és tisztábbak (különösen nagyok hercules-füldői példányokon); az elülső szárny második sejtjének 3. szeme nagyon apró, pontszerű vagy teljesen hiányzik.

ab. Arete MÜLL.

Ennél a szárnyakon levő szemek felül és alul egyaránt megkisebbedtek vagy teljesen eltűntek. Kevés helyen figyelték meg.

A p e t é k gömbalakúak, fekete pontsorokkal díszítettek.

A h e r n y ó barnás-, zöldes- vagy fehéres-szürke, finom vöröses szőrökkel fedett, hátán két keskeny fekete vagy barnás, oldalt egy sárgás-fehér és két fehéres sáv fut végig. Hossza 30 mm. Kitelel és májusban a kásafüvön (*Milium effusum*), perjén (*Poa annua*) és más fűneműeken él, laza szövedékben bábozódik a föld színén.

A b á b gömbölyded, világos barna, a szárnyhüvelyek hosszúak, a potroh rövid.

Előfordul az összes szomszéd országokban: Alsó- és Felső-Ausztria VII (VI—IX), Karinthia VII—VIII, Morvaország VI—VIII, Szilézia VI—VII, Galícia VI—VII, Bukovinában V—VIII és Rumániában VI—VIII.

Elterjedési köre Laphontól Liguriáig (68—43°) és Franciaországtól az Amur folyóig terjed.

6. nem: *Epinephele* Hübn.

Kisebb-nagyobb pillangók, melyek világosabb vagy sötétebb szárnyait szemfoltok díszítik. Az elülső szárny tövén két ér duzzadt, a hátsónak belső szegélye kimetszett, a külső szegélye fogazott. A szemek csupaszok, a csápok fokozatosan vastagodók, bunkójuk kicsiny, az elülső lábak csenevészek. A h e r n y ó karcú, orsóalakú, finoman szőrös, különféle füveken él, nappal rejtőzködik. A b á b fejjel lefelé függő.

A palearktikus tájban élő 23 faj közül hazánkban csak 4 faj fordul elő.

1.	A szárnyak felül barnák, egy pupillás vagy 1—2 vak szemmel.	2
—	A szárnyak felül vöröses-sárgák, egy kettős pupillájú szemmel	3
2.	A szárnyak felül sötétbarnák, a hímek elülső szárnyának csúcsán egy pupillás szem van, mely a világosabb nőstényeknél nagy okersárga foltban áll.	

Jurtina LANN.

— A szárnyak felül szürkés-barnák, az elülső szárny csúcsán hímeknél egy, nőstényeknél széles sárgás keretben két vak szem van. *Lycaon* ROTT.

3. A szárnyak felül vöröses-sárgák széles barna szegélylyel, az elülső szárny csúcsán kettős pupillájú, a hátsó szárny zúgában vak szem van. A hátsó szárny alul sárgás-barna, szalagja sárga, két apró fehér foltal. *Tithonus* LINN.

— A szárnyak felül vöröses-sárgák széles barna szegélylyel, az elülső szárny csúcsán kettős pupillájú szem áll. A hátsó szárny alul vöröses-barna, szalagjában fehér folt nélkül.

Ida ESP.

42. *Epinephele Jurtina* LINN.

LINNÉ, Syst. Nat., Ed. X, p. 415 (1758) — HÜBNER, SAMML. europ. Schmetterl. fig. 161—2 — *Janira* LINNÉ, Syst. Nat., Ed. X, p. 475 (1758) — ESPER, Die europ. Schmetterl. in Abbild. I, t. 10. f. 1, 2 (1777).

A hímek szárnyai szürkés-barnák, az elülső szárny csúcsán okersárga keretű pupillás szem van, a belső szegély tövétől kiinduló sötét sáv a szárny közepéig terjed. A nőstények világosabbak, az elülső szárny csúcsán levő szem nagyobb (ritkán kettős pupillájú) és okersárga folt veszi körül, a középtér olykor barnás-sárga. A hátsó szárny alsó lapjának szegélyén világosabb szalag van, melyet 1—3 barnás-sárga keretű, pupilla nélküli fekete szem díszít.

Hazánkban elterjedt faj, mely helyenként két ivadékbán is lép fel (május végétől július végéig és augusztus elejétől szeptember elejéig). Budapesten 40—52 mm. nagy példányok repülnek, a hímek elülső szárnyának csúcsán levő szeme nagy, ritkán kisebb, gyöngén pupillás vagy pupillátlan: a nőstényeknél a szem ritkán kettős pupillájú, a mellékszeme csak ritkán elválasztott. A hátsó szárnyon alul többnyire szemek nélküli fehéres-szürke szalagot találunk, ritkán a szalag helyett 4—6 gyengén pupillás apró szem látható.

Nem ritkák az olyan példányok, melyeknél az elülső szárnyak világosabb és szélesebb szalagjának foltjai nem oly élesen határoltak, mint pl. a délfranciaországi *var. hispulla* ESP.-nél, melyhez átmeneti alakot képeznek. Tipikus *hispulla* csak kevés helyen, Dalmáciában azonban csak ez fordul elő.

Az *ab. semialba* BRD. a legkülönbözőbb albinotikus színeződésű változatokban Budapest, Csolnok, Eger, Igló, Eperjes és Púj környékén található.¹ Ennek ellentétje, egészen fekete hátsó szárnyával bíró példányok is léteznek (Budapest, ANKER LAJOS gyűjtése).

¹ Lásd: Rovartani Lapok, XV, 1908, p. 133.

Pozsony környékén oly példányt figyeltek meg, melynek elülső szárnyán két elmosódott szem áll, melyek közül felül az egyik, alul pedig mindkettő fehér pipullás és itt a kettő között még egy harmadik apró vak szem is jelentkezik. A hátsó szárnyon felül egy kis fekete pont, alul egy sorban hat okersárga keretű szem van. ESPER ezt az alakot *Erymanthea*-nak nevezte el, melyet utóbb a törzsfajhoz vontak.

Hermaphrodita példányok is ismeretesek, DAHL GYÖRGY Mehádia környékén (balra ♀, jobbra ♂), KEMPELEN REZSŐ Eperjesen (balra ♀, jobbra ♂) és SCHMIDT ANTAL Dömsödön (balra ♂, jobbra ♀) fogott egy-egy példányt.

Gömbalakú petéje fehéres: zöld hernyója, melynek hátán sötétebb és kétoldalt sárgás-fehér sáv fut le, áttelevén április és május hónapokban a perjén [*Poa annua*] és más fűféléken él; bábja sárgás-zöld.

Parazitái közül több Braconida-faj, továbbá az *Apanteles nothus* MARSH. és *A. terebrator* (RATZB.) THOMS. ismeretes.

A szomszédos országokban Felső- és Alsó-Ausztriától kezdve Rumániáig (VI—IX.) mindenütt előfordul.

Elterjedési köre: Laplandtól Algirig és Teneriffától az Uralig terjed.

43. *Epinephele Lycaon* ROTT.

ROTTEMBERG, Naturforscher, VI, p. 17 (1775) — *Eudora* ESPEr Die europ. Schmetterl. in Abbild. I, t. 45, f. 1 (1777); II, t. 69, f. 1, 2 (1781)

A szárnyak szürkés-barnák. A hímek elülső szárnyának közepén feketés hosszanti folt és csúcán vak szem van, alul vöröses-sárga, világos-barna szegélylyel és a csúcson pupillás szemmel: a hátsó szárny vöröses-szürke, a közepén gyakran fekete csipkés sávval. A nőtények elülső szárnyának csúcán pupillás és a 2. sejtben vak szem van a barnássárga szalagban, mely befelé a szárny közepéig terjed és itt sötét behintésű.

Hazánkban országszerte gyakori és helyenként két ivadékból (május közepétől június végéig és július közepétől augusztus végéig) fordul elő az erdők szélén és erdei réteken. Főleg *Scabiosa* és *Eryngium*-on található, a déli órákban pedig fák és bokrok árnyékában ül. A budapesti példányok általában nagyok, kifeszítve 40—45 mm.-esek.

Meglehetősen változó faj. A hímek ritkán fakóbarnák és nagyon ritkán lép fel szárnyuk 2. sejtjében fekete petty. A nőtények 5.

szárnysejtjében levő szem ritkán és csak gyengén, a 2. sejtben levő pedig sohasem pupillás; utóbbi szemfolt némely budapesti és eperjesi példánynál majdnem vagy teljesen eltűnik.

Csak Dalmáciában figyelték meg a *var. lupinus* COSTA nevű változatot, melynél a hím szárnyának feketés sávja és külső szegélye hosszú szőrökkel fedett, a nőstényeknél a szárny töve sűrűn szőrös, szemeit keskeny barnás-sárga keret szegélyezi. Ehhez átmenetet képeznek azon sötét példányok, melyeknél a nagy szemek keskeny sárgás-barna keretűek és pupillátlanok. Budapesten nagyon ritkán a nőstények szárnyának 2. sejtjében levő szem fölött, annak világosabb keretében még egy kisebb fekete petty jelentkezik.

Hermaphroditája is ismeretes, Budapesten fogott egy ilyen Miss FOUNTAINE 1898-ban.

A petéje tojásalakú, alul lapított, halvány rózsaszínű.

A hernyó zöld, hátán két finom fehér vonal és oldalán sárga sáv fut végig. Fűneműeken él. A báb zöld.

Előfordul az összes szomszéd országokban: Karinthiában (VII—VIII), Alsó-Ausztriában (VII), Sziléziában (VI—VII), Galiciában VIII—IX), Bukovinában (VII—VIII) és Rumániában (VI—IX).

Elterjedési köre Finnországtól Algirig és Spanyolországtól az Amurig terjed.

44. *Epinephele Tithonus* LINN.

LINNÉ, Syst. Nat., Ed. XII., II, 2, p. 537 (1767) — *Tithonius* LINNÉ, Mant. Plant. I, p. 537 (1771) — ESPER, Die europ. Schmetterl. in Abbild. I, p. 120. — *Amaryllis* BORKHAUSEN, Naturg. d. europ. Schmetterl. I, p. 80 (1788) — *Herse* HÜBNER, Samml. europ. Schmetterl. fig. 156—7, 612. — *Phaedra* ESPER, Die europ. Schmetterl. in Abbild. I, t. 9, f. 1; t. 28, f. 3.

A szárnyak vöröses-sárgák, széles barna szegélylyel és az elülső szárny csúcsán kettős pupillájú szemmel. A hím elülső szárnyán elmosódott barna folt van, mely a belső szegélyből indul ki és a középsajten túl terjed; a hátsó szárny zugában pupilla nélküli szem van. A hátsó szárny alul barna, sárga szegélylyel, melyben két apró fehér pont mutatkozik.

Hazánk domb- és hegyvidékét lakja, de aránylag kevés, legutóbb (Őszöd, Selmezbánya, Eperjes, Mehádia, Orsova) gyak. MADARÁSZ helyen (pl. Budapesten is) ritka. Példányaink kifeszítve 33—35 mm hosszúak, 12—15 mm szélesek. XX, 1898.

Petéje tompa kúpalakú, számos bordával. Hernyója fekete vagy barnás, hátán vöröses és oldalán fehéres vonal fut végig.

hossza 30 mm. Május és június hónapokban található a perjén (*Poa annua*), a kásafüvön (*Milium effusum*) és egyéb fűneműeken. A báb szögletes, zöldes-szürke, fekete és vöröses pettyekkel borított.

Előfordul szomszédságunkban Tirolban, Csehországban, Sziléziában (VII—VIII), Rumániában (VII), Szerbiában és Bolgárországban (V).

Elterjedési köre Angolországtól Korzika szigetéig és Párizstól a Kaukázusig terjed.

45. *Epinephele Ida* Esp.

ESPER, Die europ. Schmetterl. in Abbild. III, t. 92, f. 2 (1784).

A szárnyak vöröses-sárgák, széles barna szegélylyel. Az elülső szárny csücsán kettős pupillájú szem áll, alul vöröses-sárga, fekete folt nélkül, helyette a szem fölött fehér folt áll. A hímek elülső szárnyát élesen határolt barna folt díszíti, mely a középsejten túl nem terjed. A hátsó szárny világos szürke, közepén fehér szalaggal és szegélyén néhány fekete ponttal. Kifeszítve 30—40 mm.

A magyar birodalom területén csupán Dalmáciában fordul elő, a szomszéd országok közül pedig Dél-Tirolban, Krajnában és Rumániában.

Elterjedési köre Tiroltól Tuniszig és Gibraltártól Kis-Ázsiáig terjed.

Különfélék.

A Magyar Nemzeti Múzeum rovargyűjteményének gyarapodása 1907-ben. A Nemzeti Múzeum 1907. évi állapotáról megjelent jelentésben azt olvassuk, hogy a rovargyűjtemény 51,972 példánnyal gyarapodott. Ezen szám következőleg oszlik meg az egyes rovarrendek szerint: *Hymenoptera* 6534, *Coleoptera* 20940, *Lepidoptera* 7, *Diptera* 12727, *Neuroptera* 316, *Orthoptera* 915 és *Hemiptera* 9573 (május 1. A gyűjtemény leginkább vétel útján (40,242 péld.) gyarapodul azonban az ajándék (5166), csere (398) és gyűjtés (6166) *Eryngium*-ült anyag is elég szép számú példányt tesz ki. Az ajándéban ül. Al említendő KRISTEN ADOLF főerdész (Szászabánya) délmagyarországi légygyűjteménye, mely a múzeum gyűjteményét becses válogattal gyarapította. Gyűjtés útján DR. HORVÁTH GÉZA északamerikai Dr. MÉHELY LAJOS dalmáciai, CSIKI ERNŐ bakoyni és DR. SOÓS

LAJOS horvátországi gyűjtőkirándulásai gyarapították a gyűjteményt. A vásárolt anyagban foglaltatik KATONA KÁLMÁN Assab-vidéki (Kelet-Afrika) és DR. LENDEL ADOLF kisázsiai utazásának gyűjtése is.

CSIKI.

Egymást kiszorító futrinkák. FLEISCHER érdekes tapasztalato-
kat közölt legújabbán Galánta környékének futrinkáiról. Mintegy 25
évvvel ezelőtt e vidéken, aratás idején legközönségesebbek a *Carabus*
Scheidleri var. *Helleri*, *C. violaceus* és *C. Ulrichi* voltak, ritkábban
került *C. hungaricus*, *C. scabriusculus* és *Calosoma auropunctatum*. Az
ezidei aratás idején újból gyűjtetett e vidéken. A gyűjtés eredménye
meglepő volt, a mennyiben 300 példány között csak egy-egy *C.*
Scheidleri var. *Helleri* és *C. Ulrichi* és két *C. violaceus* akadt, a többi
mind *Calosoma auropunctatum* volt.

CSIKI.

Dr. Mayr Gusztáv tanár, ismert hymenopterologus f. évi július
hó 14-én elhunyt Bécsben. Főleg a hangyák és gubacsdarazsak
tanulmányozásával foglalkozott, de más csoportok sem kerülték ki
figyelmét. MAYR orvosi pályára készült, de orvosi oklevelének elnye-
rése után középiskolai tanári képesítést is szerzett magának. Tanári
működését 1856-ban a pesti községi főreáliskolán kezdte meg, a hol
1858-ig működött, innen szülővárosába, Bécsbe került. Magyar-
országon való tartozkodása alatt élénk összeköttetésben állott FRÍ-
VALDSZKY IMRÉVEL, a kinek buzdítására hazánk hangyáit és a Nemzeti
Múzeum Tingitidáit is tanulmányozta. Irodalmilag is elég szorgal-
masan működött, kisebb-nagyobb munkáinak száma a 89-et teszi ki,
melyek közül néhány minket is közelebről érdekel, a mennyiben
hazai faunánkra vonatkoznak vagy nálunk láttak napvilágot. Ezek
a következők: Beitrage zur Insektenfauna Siebenbürgens (Mitht.
siebenb. Ver. f. Naturwiss. IV, 1853); Ausflug nach Szegedin im
Herbste des Jahres 1855 (Verh. zool.-bot. Ges. Wien. VI, 1856); Die
Ameisen Ungarns (3. Progr. d. städt. Oberrealschule in Pest. 1857);
Beitrag zur geographischen Verbreitung der Tingiden (Verh. zool.-
bot. Ges. Wien. VIII, 1858); Ein Ausflug nach den südlichen Inseln
des Quarnero (Jahresb. Wien. Kommunal-Realsch. im IX. Gem.-Bez.
für 1862/63); Vorläufige Studien über die Radoboj-Formiciden in der
Sammlung der k. k. geolog. Reichsanstalt (Jahrb. geolog. Reichsanst.
XVII, 1867); Über das Vorkommen der Epitritus argiolus genannten
Ameise in Ungarn (Természetráji Füzetek. VI, 1884). Legutóbb
pedig a Nemzeti Múzeumban levő és BIRÓ LAJOS és DR. MADARÁSZ
GYULA gyűjtötte ceyloni és singaporei hangyákat dolgozta fel
(Formiciden aus Ceylon und Singapur; Természetráji Füzetek. XX,
1897). Gyűjteményét a bécsi állattani és növénytani társulatnak
hagyományozta.

CSIKI.

Entomologiai előadások. A Természettudományi Társulat állattani szakosztályának december 4-én tartott ülésén egyebeken kívül egy rovar-tani tárgyú bemutatás is volt, a mennyiben CSIKI ERNŐ Közép-Amerika hegyvidékének egyik jellemző Melolonthida nemét (*Chryšina*) mutatta be, közöttük egy újat is, melyet *Chryšina jalapensis* név alatt szándékozik leírni. Ugyancsak ő olvasta fel DR. KERTÉSZ KÁLMÁN-nak Kohaut Rezső-ről írott megemlékezését, melyet jelen számunkban egészében közöltünk.

CSIKI.

Irodalom.

Th. Becker: Diptera duo nova ex Hungaria. (Annales hist.-nat. Musei Nationalis Hungarici. VI, 1908, p. 319.)

Két magyarországi új légyfaj leírása, az egyik (*Leucophenga leucostoma*) Szász-káron (KRISTEN gyűjtése), a másik (*Madiza pachymeri*) Ugodról (DR. KERTÉSZ KÁLMÁN gyűjtése) való.

CSIKI.

*

Edm. Reitter: Neue paläarktische Rüsselkäfer. (Entomologische Blätter. IV, 1908, p. 65—67.)

Egyebek között egy új ormányosbogár leírását tartalmazza, mely a szlavóniai Ruma-ról való és melyet szerző a felfedező után *Otiorrhynchus Schwiegeri*-nek nevez. Az új faj az *O. scabripennis* GYLL. és *ventricola* WSE. rokona és azoktól főleg abban különbözik, hogy a csápостor 1. és 2. ize egyenlő hosszú, a szárnyfedők skulpturája sokkal finomabb, a barázdák gyengéu jelzetek és a finomabb fémes szőrözet sorokban elhelyezett foltokat képez. Hossza 9.5 mm.

CSIKI.

*

H. Bickhardt: Beiträge zur Kenntniss der Histeriden. I. (Entomologische Blätter. IV, 1908, p. 41—48.)

Szerző a SCHMIDT-féle beosztás szerint a *Hister*-nemnek 6. csoportjába tartozó fajokkal foglalkozik és azok meghatározására új táblázatot állít össze. A leírt két új faj közül az egyik (*Hister Gützelmanni*) horvátországi származású.

CSIKI.

*

Dr. Jos. Müller: Ueber die europäischen Hister-Arten der VI. Schmidtschen Gruppe. (Entomologische Blätter. IV, 1908, p. 114—121.)

Szerző kritikai megjegyzéseket közöl az előbb ismertett dolgozathoz és kimutatja, hogy az új *Hister Gützelmanni* nem önálló faj,

hanem a *H. stercorarius* HOFFM. skulptur-eltérése. Az ide tartozó fajok meghatározására szintén közöl meghatározó kulcsot. CSIKI.

*

R. Formánek: Eine neue Rüslergattung und vier neue Rüslerarten. (Wiener Entom. Zeitung. XXVII, 1908, p. 223—228).

A leírt új bogarak közül az egyik magyarországi (Bihar vm., Erdély), ez a *Dorytomus Reussi* nevet kapta. CSIKI.

*

Dr. Jos. Müller: Ein neuer blinder Trechus (*Duvalius* Del., Gg1b.) aus Zentraldalmatien. (Wiener Entom. Zeitung. XXVII. 1908, p. 233—234.)

A *Trechus* (*Duvalius*) *Netolitzkyi* új bogár leírása; előfordul Dalmáciában a Mosor-hegység egyik barlangjában és az *Anophthalmus trescavicensis* GANGLB. rokonságába tartozik. CSIKI.

*

Edm. Reitter: Acht neue Coleopteren aus Europa, Kleinasien und Turkestan. (Wiener Entom. Zeitung. XXVII, 1908, p. 243—247).

A leírt új bogarak közül az egyiket (*Epuraea Mühli*) Mühl. frankfurti erdőtanácsos a Tátrában fedezte fel, szerző ezt képen is bemutatja. CSIKI.

*

H. A. Joukl: Nové odrudy některých stredoevropských motýlu. — Einige neue Aberrationen mitteleuropäischer Schmetterlinge. (Acta Societatis Entomologicae Bohemiae. V, 1908, p. 96—100).

Szerző cseh és német nyelven négy új lepkeváltozatot ír le és pedig a *Melitaea Cinxia* ab. *Cernyi* nevűt a csehországi Böhmerwaldból, mely a magyarországi ab. *Horváthi* Aig.-hez hasonló; a *M. Phoebe* ab. *Gürtleri*-t a Plitvicei-tavak (Horvátország) környékén gyűjtötték; a *Dianthoecia caesia* ab. *Pecirkai* Graz és a *Callophistria purpureofasciata* ab. *Srdínkoana* Bécs környékéről való. CSIKI.

*

Cam. Schaufuss: C. G. Calwers Käferbuch. Naturgeschichte der Käfer Europas. Sechste, völlig umgearbeitete Auflage. Stuttgart (Sprösser & Nägele) 1908, Lief. 2—9.

Folyóiratunk múlt évi kötetében ismertettük e munka első füzetét. Azóta még nyolcz füzet jelent meg, melyekben az általános rész (69 oldal) befejezést nyer, a tüzetes részben pedig a *Carabidae*, *Halipilidae*, *Hygrobiidae*, *Dytiscidae*, *Gyrinidae*, *Rhysodidae*, *Paussidae*, *Staphylinidae*, *Pselaphidae*, *Scydmaenidae*, *Silphidae* és *Liodidae* családok tárgyalatnak a már jelzett módon. A táblák közül eddig 3 fekete

(I—III) és 19 színes (1—14, 18, 28, 30, 31, 44) jelent meg. A munkát különösen kezdőknek ajánlhatjuk, sok gyönyörűséget fognak benne találni, az eléggé sikerült táblák pedig sok hívet fognak a bogárszatnak szerezni.

CSIKI.

*

Dr. O. Krancher: Entomologisches Jahrbuch. XVIII. Jahrgang. Kalender für alle Insekten-Sammler auf das Jahr 1909. Leipzig (Frankenstein & Wagner). Ára 1.60 márka.

Immár 18 évfolyama jelent meg ezen különösen Németországban elterjedt zsebkönyvnek. A naptári részben találjuk a bogár- és aprólepkék gyűjtésére vonatkozó utasításokat és üres lapokat jegyzetek készítéséhez. Mint eddig úgy ez a kötet is sok érdekes kis tanulmányt és megfigyeléseket hoz, melyek között mindenki részére jut valami. Tartalmából kiemelhetjük a következőket: Általános érdekűek: Entomologica varia, Röscl von Rosenhof, Feltűnő rovarbábok (táblarajzzal), Dögrovarek, Szorgalmas kéznek. Lepkészetiek: Emlékezések a Hohe Venn-re, Érdekes adatok néhány aprólepké hernyójának életéből, A Limenitis populi életéből, A Tortricida-hernyók meghatározó-kulcsa, Apró megfigyelések néhány lepkefajról. Bogárszatiak: A Pityophthorus Lichtensteini életmódjáról, Néhány Tetratoma-faj életmódjáról. Legyészeti: Egy gombalakólégy héjas lárvájáról. Egyenesszárnyúak: Az Orthopterák sarki határa Tírolban. Reczésszárnyúak: Myrmeleon formicarius-ról. Ezeken kívül sok apró megfigyelés, könyvismertetés, hirdetés gazdagítja a könyv tartalmát.

CSIKI.

„ROVARTANI LAPOK“

XV. Band, 1—2. Heft. Januar—Februar 1908.

S. 1. **L. v. A. Aigner**: Mimicry, Selection, Darwinismus. Verfasser bespricht Piepers' neuestes Werk: „Noch einmal Mimicry Selection, Darwinismus. Leiden, 1907“.

S. 5. **Mocsáry S.**: In Schmetterlingspuppen schmarotzende Goldwespen. Die Goldwespen (*Chrysididae*) schmarotzen wie bekannt bei ihren Stammesverwandten, bei verschiedenen Hautflüglern. Ein grosser Theil der Wirthes ist aber noch unbekannt und so ist es von grosser Wichtigkeit zu wissen, dass auch unter anderen Insekten Wirthes von Goldwespen zu suchen sind. So erhielt Verfasser *Chrysis Shanghaiensis* aus der Puppe des chinesischen Spinners *Monema flavescens* (darüber berichtete schon Joannis, Bull. Soc. Ent. France. 1896. 47.) und durch Brauns *Chrysis bombycida* Mocs. aus der Puppe eines südafrikanischen (Orange) Spinners (*Coenobasis amoena* Feld.) Ein grosser Theil der tropischen Chrysiden ist also bei anderen Insekten zu suchen, da dort die Gattungen *Osmia* und *Odynerus* spärlich vertreten sind. Auch würde es interessant sein festzustellen, wo *Cleptes orientalis* und *Euchroeus purpuratus* schmarotzen? — letztere zwei Arten sind in manchen Jahren in der Umgebung von Budapest nicht sehr selten.

S. 6. **L. v. A. Aigner**: Fürst Ferdinand von Bulgarien als Entomologe. Anlässlich der 20-jährigen Feier, dass Fürst Ferdinand den Thron von Bulgarien bestiegen hat, berichtet Verfasser über den Stand der entomologischen Sammlungen des Fürsten, die sich Theils in Sofia, Theils in Wien befinden.

S. 8. **St. Bordan**: Meine Reise nach Cyprus. I. Verfasser reiste 1900 nach der Insel Cyprus um dort zoologische Ansammlungen zu machen. Es wird die Reise bis dorthin beschrieben und über die Ergebnisse der ersten Excursionen in der Umgebung von Larnaka berichtet.

S. 13. **L. v. A. Aigner**: Die Tagfalter Ungarns. XXIV. Es wird mit der Beschreibung der *Erebia*-Arten fortgefahren.

S. 17. **D. Kuthy**: Beiträge zur Orthopteren-Fauna Ungarns. Verf. bespricht Karny's Arbeit „Die Orthopteren-Fauna des Küstengebietes von Österreich-Ungarn“ und führt die für unsere Fauna neuen Daten auf.

S. 24 **Speiser F.**: Coleopterologische Ausflüge. Unter dieser Titel veröffentlichte Verfasser (Gymnas.-Programm Kalocsa, 1907) eine Arbeit in welcher er seine Schüler in das Sammeln einführt. Eine Excursion wird daraus abgedruckt in welcher berichtet wird was der Streifsack und Schirm von verschiedenen Pflanzen, das Käfersieb etc. lieferte.

S. 31. **L. v. A. Aigner**: Veränderungen in der Lepidopteren-Fauna Ungarns I. Verfasser spricht über jene Veränderungen die durch Seitz's grosses Werk „Die Grossschmetterlinge der Erde“ bedingt werden.

S. 35. **Csiki E.**: Die Borkenkäfer Ungarns. XI. Verfasser beschreibt die Gattungen *Polygraphus* und *Hylurgus* mit ihren Arten und gibt die Bestimmungstabelle der *Hylastini*-Gattungen.

S. 39. **Csiki E.**: Ein neuer Käfer aus Ungarn. Verfasser gibt eine ungarische Übersetzung der vor kurzem in den Annales hist.-nat. Musei Nat. Hungariei (V. 1907. p. 578.) lateinisch beschriebenen *Dapsa* (*Phylira*) *Fodori* Csiki, die von Dr. J. Fodor zwischen Mária-Besnyő und Gödöllő (Central-Ungarn) entdeckt wurde.

Kleinere Mittheilungen.

S. 40. **E. Csiki**. Das Sammeln von Flöhen. Verfasser gibt Anleitung wie Flöhe zu sammeln sind, macht Notizen über die bisher aus Ungarn bekannt gewordenen Flöhe und führt einige Säugethiere und Vögel auf, deren Flöhe aus Ungarn noch nicht bekannt sind. Schliesslich wird ersucht Flöhe für das National-Museum zu sammeln, damit dessen Sammlung vervollständigt werden kann.

S. 41. Über den Zweck der Hörner der Käfer wird nach Krausze's Mittheilung berichtet.

S. 41. Bericht über die neuestens dem British Museum zugefallenen grossen Sammlungen von Fry und anderen.

S. 42. Der Stich der Skorpione in Tunisz. (Beobachtungen Dr. Montet's).

S. 42. Über *Colias Myrmidone* var. *balkanicus* vom Trebevic bei Sarajevo (ab. *semialba* Wagn.)

S. 42. Bewahrung der Insektensammlungen vor Raubinsekten.

S. 43. **L. Kosztka**: Über *Deilephila livornica* Esp.

S. 43. **D. E.**: Über die Arbeiter von *Vespa crabro*.

Literatur.

S. 44—47. Es werden Arbeiten von Flach, Petri, Schilsky, Grund und A. Aigner besprochen.

„ROVARTANI LAPOK“

XV. Band, 3—4. Heft. März—April 1908.

S. 47. **L. v. Aigner-Abafi**: Die bessere Erforschung der Faunengebiete. Verfasser referirt kurz über Kobelt's diesbezüglichen Artikel (Jahrb. Ver. Nassau, 40, 310) und stellt fest, dass die Verhältnisse in Ungarn dieselben sind und fordert die Sammler auf, vernachlässigte Gebiete in ihr Excursionsgebiet aufzunehmen.

S. 49. **I. Csada**: Neuere Beiträge zur Odonatenfauna Ungarns. Verfasser zählt die neueren Funde, speziell die bisher in der Literatur nicht vorkommenden Fundorte auf.

S. 50. **I. Bordan**: Meine Reise nach Cyprus. II. Nachdem Verfasser schon etwas mehr griechische und türkische Sprachkenntnisse hatte, so machte er schon weitere Excursionen von Larnaka aus. Am 19. Mai machte er ein Excursion nach Varosia und Famagusta, und von da aus nach Agios Sergios und Agios Theodoros. Die Trockenheit war auch hier gross, also war das Sammelergebniss nicht sehr befriedigend. Bei Agios Barnaba konnte er eine interessante Volkssitte beobachten. Zu St. Johannis (nach griechischem Kalender) nämlich versucht das Volk sich von den lässlichen Parasiten zu befreien. Bettzeit, Teppiche etc. kommt alles auf die Sonne, nachher gehen Frauen und Kinder auf das Feld hinaus, wo aus trockenen Pflanzentheilen Feier gemacht wird, worüber sie dann ein Lied mit grossem Lärm singen hinüberspringen. Bei diesen ist also St. Johann auch Verscheucher der Flöhe und Wanzen. Bei Bagasi war ein kleiner Öhlbaum-Wald die bisher ergiebigste Sammelstelle. Über Ormidia führte der Weg nach Stavro vumi, wo gesammelt wurde.

S. 56. **L. v. Aigner-Abafi**: Veränderungen in der Lepidopteren-Fauna Ungarns. II. Verfasser spricht über die Veränderungen die durch Seitz's Werk in der Gattung *Zygaena* bedingt wurden.

S. 59. **Ds. Z. Szilády**: Verzeichniss meiner Insektenansammlungen in Ungarn. 1. Hemiptera. I. Ver-

fasser zählt jene Arten nebst ihren Fundorten auf, welche letztere in der Literatur noch nicht bekannt waren.

S. 66. **L. v. Aigner-Abafi**: Die Tagfalter Ungarns. XXV. Es wird die Gattung *Satyrus* behandelt. Nachdem eine Bestimmungstabelle der Arten gegeben wird, werden diese einzeln behandelt.

S. 75. **K. Szombathy**: Coleopterologische Notizen. Verfasser sammelte *Nebria Fussi* Bielz und *N. transsylvanica* Germ. die in den Ostkarpaten nördlich bis Marmaros bekannt waren, nun in der Nähe der Centralkarpaten, nämlich im Gebirgszug der sich von Veresklastrom (Komitat Szepes) gegen das galizische Scawnica-Krosienko zieht. Am interessantesten ist aber das Vorkommen von *Pterostichus* (*Orthomus*) *barbarus* Dej. am Fusse des Berges Mokra bei Vernár (Komitat Gömör) in Ober-Ungarn. Dies wäre also der nördlichste bekannte Fundort dieser mediterranen Art.

S. 76. **L. v. Aigner-Abafi**: Die Lepidopteren-Fauna von Nógrád-Verőcze. I. Nógrád-Verőcze liegt in der südlichen Ecke des Komitates Nógrád. Es wird die Umgebung des Ortes beschrieben und die gesammelten Tagfalter aufgezählt.

S. 84. **L. Biró**: Beiträge zur Microhymenopteren-Fauna Ungarns. Verfasser behandelt die Unterfamilie Perilampini der Chalcididen von welchen aus Ungarn bisher nur zwei Arten bekannt waren und führt 3 Gattungen mit 9 Arten nebst ihren Fundorten auf.

S. 85. **Dr. E. Kaufmann**: Der Walter'sche Exhaustor. Verfasser bespricht diesen durch Winkler & Wagner in den Verkehr gebrachten sehr nützlichen Sammelapparat.

S. 88. **E. Csiki**: Die Borkenkäfer Ungarns. XII. Es wird die Gattung *Hylastes* charakterisiert, eine Bestimmungstabelle der Arten gegeben und *H. ater* nebst der Varietät *brunnens* behandelt.

Kleinere Mittheilungen.

S. 90—91. Notizen über den Bienenstaat, Parthenogenesis und Staphyliniden.

Literatur.

S. 91—92. Es werden Arbeiten von Reitter und Karny besprochen.

„ROVARTANI LAPOK“

XV. Band, 5—6. Heft. Mai—Juni 1908.

S. 93. **Dr. G. v. Horváth**: Die Entomologie als Sport. Verfasser schreibt in seinem Artikel über die Wege der Entomologie und zeigt, dass es nicht genug ist um nach Käfern und Schmetterlingen zu laufen. Deshalb muss man immer Unterschied machen zwischen dem gewöhnlichen sammeln (Sport) und dem wissenschaftlichen Arbeiten.

S. 97 **I. Bodócs**: Die Odonatenfauna der Umgebung von Kecskekémét. Verfasser gibt eine Charakteristik des Gebietes in welchem im ersten Frühjahr *Sympycna fusca* erscheint, welcher *Libellula depressa* und *quadrimaculata* folgt und im Juni *L. cancellata* und *brunnea*. Nachher fängt die Zeit der Gattung *Diplax* an, von welcher im Juli *sanguinea*, im August zuerst *vulgata*, nachher *meridionalis* und *striolata* erscheint. Es werden dann die 27 Arten des Gebietes nebst Fundorten aufgezählt.

S. 100. **S. A.-Aigner**: Die Tagfalter Ungarns. XXVI. Es wird die Gattung *Pararge* mit den Arten *Egeria*, *Clymene*, *Roxelana*, *Megaera*, *Hiera*, *Maera* und *Achine* behandelt.

S. 106. **I. Bordan**: Meine Reise nach Cyprus. III. (Schluss). — Am 28. Mai ging Verfasser nach Trodos, wo der grossen Trockenheit wegen auch nur wenig zum sammeln war. Mitte Juni ging er auf die Nordseite der Insel (Kerynia), wo er unter anderen auch die seltene *Cigaritis Acamas* sammelte. Nachdem Verfasser noch in der Umgebung von Larnaka sammelte, verliess er die Insel am 1. August.

S. 113. **Dr. Z. Szilády**: Verzeichniss meiner Insektenansammlungen in Ungarn. I. Hemiptera II. Verfasser zählt den Rest der Hemipteren nebst ihren Fundorten auf und notirt, die Zeit ihres Vorkommens.

S. 121. **J. Szücs**: In Schneckengehäusen lebende *Argyroneta aquatica*. Es ist bekannt, dass die Wasser Spinne pflanzenreiche stille Gewässer bewohnt. Verfasser fand nun die Spinne auf freiem Wasser bei Győr in einem lehren Gehäuse von *Limnaeus stagnalis*. Im Aquarium beobachtete er nun die eingesetzte Spinne und fand, dass sie ihr, einer Taucherglocke ähnliches Gewebe, in der äussersten Windung des Gehäuses (siehe Textfigur b) unterbrachte und die verbrauchte Luft aus dem Gewebe herauslies, die sich dann durch die abgebrochene (also offene) Spitze des Gehäuses entfernte und das Gehäuse also gesunken ist.

S. 123. **L. A.-Aigner**: Fünf Schmetterlingszwitter. Verfasser beschreibt drei Zwitter von *Pieris Daphidice* und je einen von *Erebia aethiops* und *Boarmia repandata* aus seiner Sammlung.

S. 124. **L. A.-Aigner**: Die Lepidopterenfauna von

Nógrád-Verőcze. II. Fortsetzung des Verzeichnisses der beobachteten Schmetterlinge. (*Sphingidae* und *Noctuidae*.)

S. 129 **E. Csiki**: Die Borkenkäfer Ungarns XIII. Es wird *Hylastes cunicularius* und *linearis* nebst *var. corticiperda* beschrieben.

S. 131. **L. A.-Aigner**: Lepidopterologische Miszellen I. *Chrysophanus Dorilis ab fusca* Gillmer ist bei Budapest nicht selten, fällt aber mit *ab. fulvomarginalis* Schultz zusammen. *Zygaena Astrarche var. ornata* Stgr. auch bei Budapest; *var. calida* Bell. kann aufrecht erhalten bleiben. *Lycaena Tearing ab. anethystina* Gillm. besitzt Verfasser von Eperjes. *Colias hyale ab. junior* Gst. kommt bei Kassa vor; die vom Verfasser beschriebene dunkle Form (Ann. Mus. Nat. Hung. IV.) fällt mit *ab. nigrofasciata* Grm.-Grsh. zusammen, hierher gehört auch *ab. radiata* Gst. Notizen über *Gonopteryx rhamnii*.

S. 133. **L. A.-Aigner**: *Epinephele Jurtina ab. semialba* Brd. Diese albinistische Form ist in Ungarn nicht selten, zwei Exemplare aus Verfassers Sammlung sind fast ganz weiss. Wahrscheinlich entsteht diese Form dadurch, dass die Puppe plötzlich in grosse Feuchtigkeit geratet.

Kleinere Mittheilungen.

S. 135. **L. A.-Aigner**: Der weisse Winterschmetterling. Der weisse Schmetterling der im Winter beobachtet wurde, war heuer überall gesucht, aber ohne Resultat. Verfasser bekam aber in letzter Zeit lichtere Exemplare von *Hybernia rupicapraría*, welches Thier wahrscheinlich der gesuchte Schmetterling ist.

S. 135 **K. Dombay**: *Lymantria dispar* war 1907 bei Nógrád-Verőcze in grosse Menge aufgetreten, die Raupe verwüstete nicht nur die Wälder, sondern auch Wiesen und Felder.

S. 130. Dr. Lendl ist von seiner argentinischen Reise (Neuquen) zurückgekehrt. — Dr. Holdhaus (Wien) sammelte Anfangs Juni mit Csiki und Diener im Mecsek-Gebirge.

S. 136 Verstorben ist R. Kohaut, bekannt durch seine gediegenen entomologischen Arbeiten über Odonaten und Puliciden, und G. Zsedényi, Assistent der Kgl. Ung. Entomologischen Station, welcher letzterer einem Schlaganfall am Hortobágy bei Debreczen erlag, während dem er die Arbeiten betreff Vertilgung der schädlichen Marokkanischen-Heuschrecke leitete.

S. 136—137. Notiz über Insektenfressende Vögel (Schuster) und über die Verbreitung von *Argynnis Laodice*, die nun auch aus dem Comitat Zemplén bekannt wurde.

Literatur.

S. 147—138. Es wird Csiki, „Magyarország Bogárfaunája“ Bd. I, Heft 5, die zoologische Zeitschrift „Az Allatvilág“ 1908, No. 1—3 und Matzumura „Neue Cicadinen aus Europa etc. besprochen.

„ROVARTANI LAPOK“

XV. Band, 7—10. Heft. September—Dezember 1908.

S. 139. **A n u n s e r e L e s e r!** Die ungarische entomologische Zeitschrift „Rovartani Lapok“ hat Redactions- und Verlagswechsel vor sich. Herr L. A. AIGNER, der Redacteur und Verleger der Zeitschrift, ist schon seit über einem Jahr schwer krank und auf sein baldiges Aufkommen ist kaum zu rechnen, also übernahm der bisherige zweite Redacteur Custos E. Csiki die Zeitschrift ganz, die nun mit 1. Januar 1909 monatlich (bisher jährlich 10 Hefte) erscheinen wird. — Alle Sendungen sind von jetzt ab folgenderweise zu adressiren: „Rovartani Lapok“ (per Adresse: *Custos E. Csiki*) **Budapest VIII. Nemzeti Múzeum.**

S. 141. **Dr. K. Kertész:** R. Kohaut (1858—1908). — Verfasser würdigt das Leben des am 13. Mai 1908 in Budapest verstorbenen ungarischen Zoologen R. KOHAUT. Er wurde 1858 in Budapest geboren, wo er nach Beendigung des Obergymnasiums auf der Universität und Technik weiter studirte und die Befähigung eines Mittelschulprofessors für Naturgeschichte und Chemie, später aber auch noch für Geographie erlangte. Fünf Jahre hindurch wirkte er als Assistent an zoologischen Institut der Universität neben Professor T. MARGÓ, nachher nam er eine Stelle als ständtischer Bürgerschullehrer an. In dieser Stellung verblieb er bis ihm der Tod als Bürgerschuldirektor entriss. Neben verschiedenen zoologischen Arbeiten beschäftigte er sich hauptsächlich mit dem Studium der Odonaten, über die er sein schönes Werk „Naturgeschichte der ungarischen Libelluliden. Budapest, 1896“ verfasste. Später wandte er sich dem Studium der Aphanipteren, über welche er auch mehrere Arbeiten publicirte, zuletzt eine monographische Bearbeitung derselben (Die Flöhe Ungarns). Diese Arbeit illustriren 5 von ihm gezeichnete und sehr gut gelungene Tafeln. Seine sehr reiche Pulcidensammlung gelangte nach seinem Tod in den Besitz des Ung. National-Museums. — Die Aufzählung seiner Publicationen, 89 an der Zahl, siehe im ungarischen Text (pag. 144—147).

S. 147. **N. K. Rothschild:** Lepidopterologische Beobachtungen. Verfasser berichtet, das Fräulein CHARLOTTE WERTHEIMSTEIN bei Cséhtelek (Comitat Bihar) ein grosses Männchen von *Hesperia Sidae* Esp. erbeutete, dessen Flügelspannweite 36 mm. erlangte. Dies ist der nördlichste Punkt in Ungarn und Europa überhaupt, wo dieser Schmetterling beobachtet wurde. Ebendort wurde der Gold-

regen (*Cytisus Laburnum*) durch die Raupe eines Kleinschmetterlings ganz abgefressen. Es gelang Verfasser eine Raupe aufzuziehen, die sich bald verpuppte. Die Puppe überwinterte. Es entwickelte sich daraus eine ebenfalls südeuropäische Art, nämlich: *Mecyna polygonalis* *ab. gilvata*. F.

S. 147. **J. Szücs**: In Schneckengehäusen lebende *Argyroneta aquatica* II. — Verfasser berichtet über seine neueren Beobachtungen. Die in das Aquarium gesetzten Spinnen suchten leere Schneckengehäuse auf in welchen sie ihre Netze bald aufbauten. Einige Spinnen bauten zwischen den Ästen von *Ceratophyllum*, übersiedelten aber auch bald in Schneckengehäuse. Die Schneckengehäuse waren schon nach der ersten Nacht mit Luft gefüllt und schwammen mit nach unten gerichteter Öffnung. Es wird noch über den Austausch der Luft der Schneckengehäuse berichtet.

S. 150. **J. Ujhelyi**: Ein Bienen-Hermaphrodit. — Verfasser sammelte bei Isaszeg ein weibliches Exemplar von *Eucera* (*Tetralonia*) *hungarica* FRIESE, welches aber einen männlichen linken Fühler hatte. Dies ist der zweite bisher bekannte Fall von Hermaphroditismus in der Gattung *Eucera*. Das Exemplar befindet sich in der Sammlung der Ungarischen National-Museums.

S. 151. **E. Csiki**: *Catalogus Scaphidiidarum*. — Aufzählung der bis jetzt bekannten Scaphidiiden, nebst den bezüglichen Literaturnachweisen. GEMMINGER und HAROLD waren 1868 aus dieser Familie 9 Gattungen mit 51 Arten bekannt, welche Zahl nun auf 19 Gattungen, 242 Arten und 6 Varietäten angewachsen ist.

S. 175. **J. Szabó**: *Myrmecologische Notizen*. — Verfasser zählt einige von ihm im Jahre 1908 in der Umgebung von Rimaszombat (Comit. Gömör) gesammelter Ameisen auf, die aus jener Gegend bisher unbekannt waren. Weiters veröffentlicht Verfasser neue Daten zur Ameisenfauna Ungarns. Die betreffenden Arten sind: *Stigmatomma denticulatum* Rog. ♀ von Metkovic (Dalmatien); *Euponera ochracea* Mayr ♀ von Ruma (Comit. Szerém); *Formicoxenus nitidulus* Nyl. ♀ von Krapina (Comit. Varasd); *Aphaenogaster testaceopilosa* Luc. ♀ und *Acantholepis Frauenfeldi* Mayr ♀ von Zengg (Comit. Lika-Krbava). Sehr interessant ist das Vorkommen von *Camponotus pennsylvanicus* Deg. ♀ in Ost-Ungarn (Görgény-Szent-Imre, Oláh-Lapád, Vöröstorony). Sämtliche Arten befinden sich in der Sammlung des Ung. National-Museums in Budapest.

S. 177. **L. Aigner**: Die Tagfalter Ungarns. XXVII. — Es werden die Gattungen *Aphantopus* (mit der Art *Hyperanthus*) und *Epinephela* (mit den Arten *Jurtina*, *Lycaon*, *Tithonus* und *Ida*) behandelt.

Kleinere Mittheilungen.

S. 182. **E. Csiki**: Zuwachs der entomologischen Sammlung des Ungarischen National-Museums im Jahre 1907. — Nach dem Jahresberichte des Museums für 1907 hat die Insektensammlung einen Zuwachs von 51972 Exemplaren gehabt. Diese Summe vertheilt sich folgendermassen: Hymenopteren 6534, Coleopteren 20940, Lepidopteren 967, Dipteren 12727, Neuropteren 316; Orthopteren 915 und Hemipteren 9573 Exemplare. Die Dipterensammlung vermehrte sich durch die Sammlung des Oberförsters A. KRISTEN erheblich, die als Geschenk dem Museum zugefallen ist. Von den Custoden des Museums sammelte Direktor HORVÁTH in Nord-Amerika, DR. MÉHELY in Dalmatien, CSIKI im Bakony-Gebirge und DR. SOÓS in Kroatien. Durch Kauf erwarb das Museum aussser anderem die ganze Sammelausbeute von K. KATONA aus Assab (Ost-Afrika) und DR. A. LENDL aus Klein-Asien.

S. 183. **E. Csiki**: Einander verdrängende Laufkäfer. — Es wird über FLEISCHER'S (Wien. Ent. Zeitg. 1908) Mittheilung berichtet, wonach die Caraben der Umgebung von Galánta sözusagen ganz durch *Calosoma auropunctatum* verdrängt wurden.

S. 183. **E. Csiki**: Dr. Gustav Mayr. — Verfasser würdigt das Wirken des vor kurzer Zeit verstorbenen allbekanntesten Hymenopterologen und speziell seine die Fauna Ungarns betreffenden Arbeiten.

S. 184. **E. Csiki**: Entomologische Vorträge. — In der Sitzung vom 4. Dezember 1908. der zoologischen Section der Naturwissenschaftlichen Gesellschaft sprach Verfasser über die Gattung *Chrysina*, wobei er unter anderem auch eine neue Art (*Chrysina jalapensis*) zeugte. In dieser Sitzung gelangte auch die Biographie des verstorbenen ungarischen Entmologen R. KOHAUT zur Verlesung (siehe Abhandlungen).

S. 184—186. **E. Csiki** bespricht verschiedene Arbeiten von TH. BECKER, EDM. REITTER, H. BICKHARDT, DR. JOS MÜLLER, R. FORMÁNEK, H. A. JOUKL, CALWER—SCHAUFUSS und DR. O. KRANCHER.

MAGYARORSZÁG BOGÁRFAUNÁJA.

Vezérfonal a magyar szent korona országainak területén előforduló bogarak megismerésére.

Írta :

C S I K I E R N Ő

a Magyar Nemzeti Múzeum segédőre.

A négy kötetes munka **első** kötete a Caraboideákat, a **második** a Staphylinoideákat és Palpicorniákat, a **harmadik** a Diversicorniókat, Heteromerákat és Phytophagákat, a **negyedik** a Rhynchophora és Lamellicornia
::: hadakat fogja tartalmazni. :::

Egy-egy kötet 5 füzetből áll, **egy-egy kötet előfizetési ára 10 korona, bolti ára 12 korona.**

Megjelent az I. kötet., mely az általános részen kívül a Caraboideákat (**Cicindelidae, Carabidae, Hygrobiidae, Haliplidae, Dytiscidae, Gyrinidae és Rhysodidae**) tartalmazza. :::

Előfizetések a szerző czimére (Budapest, VIII., Nemzeti Múzeum) küldendők.